7b
86-B
20177

TYL UILENSPIEGEL.

Antwerpen — Michiel van Hoochstraten — z. j. (c. 1512).

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/tyluilenspiegela00unse

Ulen spiegel

Van vlẽspieghels leuen

Eñ schimpelijcke werckē / eñ wōderlijcke auontueren die hi hadde want hi en liet hem gheen boeuerie verdrieten.

¶ Die Prologhe.

OM die bede van sommighe vrienden ben ick be-
scriueer des boecx niet weder segghen en dorste.
Soe heb ick ghecopuleert sommighe reene boeuerien
die Thiel Vlespieghel bedreuen heeft in sijn leuen ende
sterf alsmen schreef. M.CCC.L. Nu begheer ick noch-
tans veronsculdicht te sine voor gheestelijck ende weer
lijck voor hoghe ende leege dat mi niemant te seer hier
in wil straffen noch hem seluen daer in verstoren/want
ick dat niet en maecte datter godes dienst by vermin-
dert ende verloren soude sijn. Noch oock datmen scalc-
heyt soude soecken/maer om des menschen sinnē daer
mede te verlichten ende te vernieuwen. Ende ooc om
dat die simpel slechte menschen voor der gelijcker boe-
uerijen hem souden moghen wachten offe hem lieden
voor ooghen quamen. Het is oock beter te hooren en
de te lesen datmen lachtet ende gheen sonde en doet dā
datmen sonde dede ende datmen weende ende screyde.

Hoe Vlespieghel driemael op eenen dach ghedoopt was als hi gheboren was

In den lande van Dallen int doop te knetlinge by den welme werdt Vlespieghel geboren. Ēn sijn vader hiet Claes vlespieghel ende sijn moeder Wybeke. Ende si sonden haer kint tot Amplenen ter doopen ende deden dat heeten Thiel vlespieghel. Als ghedoopt was soe brochten si dat kint inder herberghen daer si dat kint verdroncken als dat op veel plaetsen dye ghewoonte is/ende die vadere maecte goede chiere met sinen gheuaders/ende daer nae nam die bidstter weder dat kint ende soudet nae huys draghen ende si soude ouer een vondere ofte brugge gaen die ouer een water

ken ſach/eñ die bidtſler was wel ghedronckrn eñ ſi viel metten kinde vāder bruggen/eñ ſondē bepde verdronc ken hebben haddē ſi geen hulpe ghecregen. Ende als ſi weder te huys quamen maecten ſi eenen ketele met warmen watere ende ontbonden dat ionghe kint ende ghinghen dat weder waſſchen vanden moddere daer dat kint metter bidtſleren in gheuallen was. Eñ aldus wert Thile Vlenſpieghel op eenen dage diewerf ghedoopt/ eens inder kercken/ eens inden modder eñ ſlijc/ eñeens int warme water.

¶ Hoe Vlenſpieghel antwoorde eenen man die nae den wech maghede.

Als Vlenſpieghel noch een kint was ſo waren ſijn ouders op een tijt wt ghegaen ende haddē hē alleen thuys ghelaten. Doe quam daer een man rijden aent huys eñ vraechde nae den wech/ende want hi nie-

mant en sach so riep hi/isser niemant in huys. Doe seyde dat kint Olenspieghel iaet/ anderhalf man ende een peerts hooft/want ghi sidt metten halven lijue in huys met dat hooft vanden peerde/ende ick ben een gheheel man. Doe viaechde die man waer is v vader eñ moeder/we seyde dat kint/mijn vader die is van quaet quader maken/eñ mijn moeder is om schade oft om schande. Die man seyde hoe dat/dat kint seyde mijn vader die maect eenen quaden wech noch quaer want hi maect putten datmen opt dbesayde lant niet en soude riden en de mijn moeder is broot leenen/ ende gheestse minweder dat is scande/gheestse te vele dat is scade. Doe seyde die man waer sal ick te rechte rijden/dat kint seyde daer die ganse gaen eñ als die man quã rijden vlogen doe die ganse int water/doe had die man twifel ende reedt weder om ende seyde die ganse sijn int water dus en weet ick waer rijden/dat kint seyde ghi sout rijden daer die ganse gingen/eñ niet daer si swemmẽ. Doe reedt die man wech ende hem verwonderde seer van die aenwoorde des kints.

Hoe Olenspiegel achter sinen vader sadt op een peert thonende sijn scalcheyt.

Groote clachten quamen voor olespiegels vader hoe sijn sone een scalc was als hi so groot was dat hi gaen ende staen konde/ want hi was seer auontuerlijck als hi inder wieghen lach/want hi tumelde op dat cussen eñ bedde eñ stack den eers om hooge. Ende als hi.x.iaren oudt was so en liet hi hem gheene scalcheyt ontgaen soe dat die ghebueren al ouer hem claechden. Doe seyde die vader/ lieue sone hoe comet dat dye luyden segghen dat ghi een scalck sijt. Doen seyde Olespie

ghelicken doe niemant quaet dat sal ick v wel bewysen
Saet sitten op een peert ende ic sal achter v sitten ende
noch sullen si segghen wat si willen. Doe sette hem sijn
vader op sijn peert achter hē. Doe lichte vlespiegel sijn
hēde eñ wijsde die lieden in sinen eers. Doen seyden dye
lieden siet wat een ionc scalc is dat. Doe seyde vlespiegel
siet lieue vader ick sit al stille eñ ic en doe nyemāt nyet
nochtans segghen si dat ick een scalck ben. Doen sette
hem die vader voor hem opt peert ende hi sadt al stille
maer hi stack sijn tonghe wt ende begrees die luyden
datter sijn vader Niclaes nyet en sach doen seyden we-
der die lieden. Siet wat een quaet scalck is dye ionghe
boeue. Doen seyde dye vader ghy moet wel in eenen

ongheluckighen tijt geboren sijn want ghi sidt al stille ende en misdoet niemant/ende noch segghen die lieden dat ghi een scalck sijt. Ende doe vertrack vlespiegels vader int lant van Meyborch in een dorpe van daer sijn moeder was/ende corts daer nae sterf sijn vader/ende doe bleef die moeder bi haren sone ende atē ende droncken als sijt hadden want die moeder werdt arm eñ vlespieghel en wilde geen ambacht leeren maer als hi.xvi iaer oudt was so leerde hi spelen opter coorden eñ met ander goekelijen.

¶ Hoe vlespiegel int water viel vander coorden

OP een tijt speelde vlespieghel op een coorde die ouer een water ghestelt was daer hi veel gendechten bedreef/ende daer waren scalckē die sneden die coorde in twee stucken so dat vlespieghel int water viel eñ hi werdt nat/maer hi quam daer weder wte soe hi best conde. Dit spijte hem seere maer hi sweech/ende seyde comt morghen weder ick sal wat nieus bedriuen opter coorden. Als si des anderen daghes weder comen waren ende vlespieghel een wile opter coorden was so seyde hi totten ionghers/ghi sult wat vreemts sien gheeft mi elck uwen rechteren schoen opter coorden ende dye ouders meenden al waers ende si dedent den iongers doen. Als hise langhen tijt opter coorden hadde so riep elck om sinen schoen weder te hebben. Vlespiegel werpe doe alle die schoenen onder een inden hoop ende hy riep elck neme sinen schoen. Doe liepen si elck na harē schoen soe dat die kinderen ouer malcanderen vielen/ende worden vechtēde ende toghen malcanderen met ten hare/dander sloech met vuysten. Ende die een viel onder/dander bleef bouen/deen weende dander lachte

Die een riep dits minen ſchoen/die ander dits den mi-
nen ſo dat hē die ouders dies onder wonden eñ wordē
vechtende eñ ſloeghen malcanderen met vuyſtē. Doe
loech vlelſpieghel en riep he he nv ſoect v ſchoon ghiſle
ren moeſt ick baden/ende hi liep wech eñ en dorſte niet
weder comē in.iij.wekē/mer hi bleef in huys bi zȳ moe
der des ſi blide was ende ſi meende dat haer ſoen wilde
dueghen/mer ſi en wiſte niet van ſyn ſcalcheyt.

Hoe Vlelſpieghels moeder hē badt eñ onder-
wees dat hi een ambacht ſoude leeren.

Hoe Vlibeke vlenſpieghels moeder blide was dat
haer ſoen ſoe ſtille was ende ſeydē dat hi aflaten
ſoude van ſynder ſotternien want daer en ware geen
ghelt mede te winnen/ende dat hi een ambacht leerde.

Doen seyde vlenspiegel liene moeder waer hē een toē geeft dat blijft hem allen sijn daghen bi. Die moeder seyde dat dunct mi oot/wāt ic en hev m.iiij.dagen geen broot in huys gehadt / soude mi dat mijn leef dage bi bliuen ick [illegible]e my veel lieuer doot. Neen seyde Vlespiegel dat en ghelijct mijnen woorden niet want een arm man die niet tetē en heeft die vastet dā sinter claes eñ als hi teten heeft dan ist met hē sinte M[illegible]us auent so ist met v oot lieue moeder.

[illegible]e Vlespieghel brootcreech voor sijn moeder.

Als sijn moeder soe sonder broot was soe dacht hise te vredē te stellē/ ende hi ghinc in die stadt van Staffert in eens backers huys daer hi den backer seyde oft hi sinen heere wilde seyndē voor.xviij.stuuer broot half wit eñ half ruggen broot/ende hi noemde eē heere van buytē die daer binnē wac in een herberghe / eñ vlespieghel soude dat dye backere met hem gaē soude inder herberghen eñ die heere soude hem dat gelt geuē. Doe seyde die backer ia ic gaerne Eñ Vlespiegel hadde eenē sac met een gat daer hē die backer dat broot in dede. Eñ die backer seynde sinē iongē met Vlespiegel om dat ghelt te halen. Als nv vlespieghel een lāge strate was vā des backers huys so liet hi eem witte broot vallen onder wten sacke door dat gat inden slijcke. Doe sette vlespiegel dē sac neder ende seyde totten iongen. Dat beslijct broot en derfic voor minen heere niet brengen/ loopet ras te huys ende haelt mi een ander broot ic sal v hier so lāge verbeydē. Die ionge liep om een ander broot eñ als hy weder quō daer hē vlespiegel soude verbeydē so was hi wech als die ionge hē niet en vant so liep hi weder te huys eñ seydet sinen meester/doen liep die backer ter herberghen dye hē vlespieghel seyde/maer men wist van vlespieghel niet te segghen/doen hoorde die backer wel dat hi bediogen was.

Hoe brachte vleſpieghel dat broot ſijnder moeder eñ ſepde.
Eet nv als ghijt hebt/eñ vaſtet als ghijs niet en hebt.

¶ Hoe vleſpiegel geſtolen wert in eenen biekorf.

Op een tijt ghinc vleſpiegel met ſijnder moeder ter kermiſſe daer hi des middages dioncken dranck ende hi ſochte een ſlacplede daer hē memant ſtalcheyt doen ſoude/ doe ghinck hi achter inden hof daer veel biekorf en ſtondē doe nā hi eenen ydelen biekorf ende ghinc daer in/eñ hi verſliep hē totter middernacht ſo dat ſijn moeder ende dat hi weder thuys gelopē ware. Inder ſelver nacht quamē daer twee dieuen die de bpen ſtelen wouden eñ ſepden tot malcanderē dat die ſwaerſte de beſte warē/maer die biekorue warē lanc eñ diep eñ hadden een ander factſoen dan ſi nv hebbē eñ die dieuē ghingen al onnne die biekouē betaſten eñ onderſochtē wie die ſwaerſte ſijn mochte/ſoe quamen ſi een laetſten aen den biekorf daer vleſpiegel in lach ende om dat den ſwaerſten was droegen ſi dien met hē. Eñ vleſpieghel waecte eñ hoorde al haer woorden eñ het was ſo donc ker dat ſi deē dē anderē niet ſien en condē/ ſo ſtac vleſpiegel ſijn hant wtē eñ trac den voorſten met den haer die grā wert eñ vloecte den achterſtē. Doe ſepde die achterſte/droomt v ofte gaet ghi al ſlapende/ hoe ſoudic v metten haer trechē ic en can nau den biecorf houden/daer na trac hi den achterſten bidē hare die ſepde/ic draghe dat ic ſweete eñ ghi treet mi biden hare. Die eerſte ſepde hoe ſoude ic dat doen ich en kan nau den wech vindē/maer ghi treect mi eñ ſo ghingē ſi al kiuende/ eñ doe trac vleſpieghel weder den eerſten met den hare die ſo gram wert dat hi den korf liet vallen eñ ſloeghen malcanderen met vuyſten ſo dat ſi wech liepē eñ lietē den biekorf ligghen/ eñ vleſpiegel bleef ſlapen totten dage wāt doe croep hi wten biekorf eñ quā bi een caſteel daer hi hē

verhuerde voor een ionge. Op eenē tijt reedt hi met sinē ioc-
ker daer hennep stont/doe seyde die ioncker/schijtet altijt in
den hennep daer abi den vint: want men bindt daer mede
op raders en aender galghen rouers eñ ander die [illegible]ghene
rē optē sadel buytē heeren dienst opter straten want de ioc-
ker was selfs een straetroouer/vlespieghel seyde ia. Op ee-
nen tijt als si thuys waren eñ die ioncker ouer tafelen sadt
seyde di[illegible] tot vlespiegel/ gaet inden kelder ende bien-
ghet [illegible] wt den pot/ende vlespieghel verstont hennep
maer zennep is daer mostaert. Ende vlespieghel seyde wel
cock ic salt doen/ eñ hi hadde noyt zennep ghesien eñ dacht
wat mach hi daer mede doen willē/ oft hi mi daer mede bin
den wil ende ghinc inden kelder daer hi den pot mettē zen-
nep vant eñ dachte mijn ioncker heeft mi gheseyt dat ic in
alsulcken cruyt soude schiten/eñ hi scheet inden pot/eñ ruer
det om eñ bracht den zennep so den cock/eñ die cock senden
ter tafelen. Die ioncker eñ syn vrouwe metten gasten tastē
indē zennep ende hi smaecte seer qualic. Die ioncker vraech
de den cock wat hi voor zennep ghemalen hadde. Die cock
proefdē den zennep eñ seyde. Die zennep smaect oft daer in
ghesceten waer/doe wert vlespieghel lachende/die ioncker
seyde/waer om lacht ghi meent ghi dat wi niet en smaken/
wildijt niet ghelooven so comet selfs smaken vlespiegel sey
de. Ick ete gheen zennep/weet ghi niet wat ghi mi ghehee-
ten hebt doen wi ouer welt reden waer ic sulcken cruyt von
de dat ick daer in soude schijten ende datmen dye dieuen
daer mede te hanghen plach ende te verworghen. Die ion
ker seyde ghi sijt een quaet scalck/dits den cruyde onghelijc
want dat cruyt heet hennep ende dit heet zennep ghi hebt
dit van scalcheden ghedaen. Ende hi nam eenen cluppel
ende wilde Vlespieghel slaen mer hi ontliep hem vander
borcht ende en quam niet weder.

¶ Hoe hem Vlespieghel verhuerde bi een pape.

Als Vlespiegel vā der borcht gelopē was so quā hi int lant vā bruynswijck int dorp te buddenstede/daer v̄huerde hi hē bi eenē pape dye hem niet en [illegible]de eñ die pape seyde he [illegible] hi goede dagen hebbē soude eñ dat hi so wel soude eeten eñ drincken als die pape eñ syn vrou/ eñ al dat hy doen soude dat soude hy wel doen met haluen arbeyt. Doen seyde vlespieghel dat hi hem daer na wel soude schicken/eñ hi sach dat des papen maecht hadde maer een ooghe. Eñ si bereyde.ij.hoender om braden/eñ si dede vlespieghel den spit keeren/als si gebraden waren soe brack vlespieghel dat een hoen vanden spc te eñ adt dat op sonder broot. Alst maeltijt was so quā dat ioncwijf bidē viere ende wilde die hoender brenghen ter tafelen so en sachse maer een aent spit steken eñ si seyde daer warē.ij.hoenderē waer is dat een bleuen/Vlespiegel seyde/vrou doet op v ander oghe ghi sultse beyde wel sien/doen werdt die vrou grā eñ liep totten pape eñ seyde/v knecht bespot mi dat ic maer een oghe en heb/eñ ic had.ij.hoender ghebraden eñ ic en vā ter maer een. Doe ghinc die paep bi vlespieghel ende seyde waer om bespot ghi mijn maecht/der hoēder waren twee vlespiegel seyde dats waer maer ic seyde haer dat si beyde haer oghen op soude doen si soude dat ander wel sien. Die

pape loech eñ seyde. Hi en can dat niet doen want ſi en heeft maer een ooghe/doe ſeyde vleſpieghel/ heere dat ſegt ghi maer ick en ſegghes niet. Doen ſeyde die pape. Niet te min dat een hoen is wech/vleſpieghel ſeyde/dat een hoen heb ic geten wāt ghi ſeyt dat ic ſo wel etē eñ dinckē ſoude als gy eñ v maecht/ick ſouchde dat ghi v ſiele beſmetten ſoudet eñ dat ghi gheloghen ſoudt hebben haddi die honderen beyde op ghegeten ſo heb ic in die oorbate gheweeſt. Doen was die pape tevreden eñ ſeyde. O lieue knecht ten ſtickt op eē gebraden hoen niet maer doet na den wille mijnder maget dat ſi wel eñ gerne ſiet. Doe ſeyde vleſpieghel Ja wel heere dat ſal ick gerne doen dat ghi mi gebiedet. Daer na wat hē die maget hiete dat dede hi half/ſoude hi een eemer waters halen hi brachten halfvol / ſoude hi twee houten aent vier legghen hi brachter eē / ſoudi twee buſſelen hoys dē beeſtē geuen hi gaffer een/ſoude hi halen eenē pot biers hi bracht eenen halven/eñ voort van meer ſtucken. Do ghincſe hem beclagen voor den pape. Die pape quā tot vleſpiegel eñ ſeyde O knecht mijn maget claecht ouer v eñ ic badt v dat te doen dat ſi v hiete/vleſpiegel ſeyde / ic heb ghedaen als ghi mi geheten hebt/ ghi ſeyde mi dat ic v dinck met halven arbeyt ſoude doen/eñ v maecht ſaghe gheerne met beyde oogen/ eñ ſi ſiet met een ooghe/eñ ſo ſiet ſi maer half eñ ſo dede ick halven arbeyt. Die pape wert lachende / eñ dye maecht wert gram eñ ſeyde/wildi den ſcalc bi v houdē ſo wil ic van v ſcheyden. Alsus moeſt die pape vleſpieghel oerlof gheuē om der maechden wi'/maer want die coſter geſtoruen was vanden dowe ſoe wert hi coſter.

Hoe Vleſpieghel te Buddenſtede coſter wert.

Als Vleſpiegel coſter was ſo ſanc hi wel leelic. Op eenen tijt ſtont die prochiaen voorden outaer ende cle-

de hē om misse te doen so stont vlespieghel achter hē eñ scie-
re die alue so liet die prochiaen een scheet die inder kercken
clanc/vlespiegel sepde wat offert ghi onsen heere mer voor
wieroock. Die prochiaen sepde. Wat hebdi daer mede te
doē die kerck is mijn/ic heb die macht dat ic int middel der
kercken schiten mocht/vlespieghel sepde dat gelt een tonne
biers dat ghi dat niet doē en kondt. Die pape sepde dt gelt
meendi dat ic so koene niet en ben/ eñ die prochiaen keerde
hē vanden outaer ende ghinc schitē in die kercke eenē hoop
eñ sepde costet ic hebbe die tonne biers ghewonnē/ vlespie-
ghel sepde ghi en doet/wi willen eerst meten oft int midden
der kercken is so ghi sept. Doe ghinc vlespiegel meten/ende
daer gebraken acn.vi.voeten dat int middel niet en was/al
so wan vlespiegel die tonne biers. Doen wert die maecht
gram op vlespiegel ende sepde tot haren heere. Ghi sult de
sen scalc so lange bi v houden dat hi v tot allen standen bien
gen sal. Als vlespieghel noch costet was so soudemen op dē
paesnacht spelē die verrisenis ons herē. Eñ om dat die boe
rē niet lesen en conden so wert des papē maecht int graf ge
set voor den engel. Eñ vlespiegel nam tot hē.ij. boeren dat
waren die drie marien/ende die prochiaen was die saluator
metter vanē in die hant. So quamen die drie marien tē gra-
ue/eñ die enghel viaechde wien soect ghi? Doe sepden dye
marien so hem vlespiegel gheleert had. Wi soecken een ou-
de papen hoere met een doghe. Doense hoorde datse bespot
wert stontse op uten graue eñ wilde vlespieghel slaen met
een vuysten in sijn oghe eñ si misse hem eñ geraecte een van
dē boeren die haer een vuysten slach weder gaf. Die maecht
wert gram eñ trac den boer metten hare. Dit sach des boe
rē wijf die liep haestichen eñ sloech des papen maecht we-
der. Dit heeft ghesien die prochiaen die doe die vane liet val
len eñ quam sijnder maget te hulpen soe dat si malcanderē

seere stoeghen eñ maecten groot gheruchte inder kercken Eñ als vlespiegel sach dat si grã werdẽ/so ginc hi wtẽ dorpe eñ en quã daer niet weder. ¶ Hoe vlespiegel wilde vliegẽ.

OM dat vlespieghel veel wonders bedreef so wert sinẽ naẽ wel bekẽt eñ hi quã tot meyborch daer hẽ gebeden wert dat hi wat vreemts wilde doen/ eñ hi seyde dat hi woude gaen opt opperste vander heerẽ huys ende daer wilde hi af vlieghen. Eñ dit vernã alle wolck vander stadt eñ elc quãter merct. Eñ vlespiegel stont opter heerẽ huys eñ verruerde hem met sinen armẽ eñ hi ghebaerde recht oft hi vlieghen wilde eñ dat ghemeen volc sach al toe. Tẽ laetsten als dat volc vergadert was wert hi lachende ende seyde. Ic meende datter gheen sotten meer en waren dan ic maer hier isser een stadt vol/want haddi alle geseyt dat ghi ghenloghen soudt hebben ic en haddes niet ghelooft. Eñ v

geloofdi eenen sot alleen segghende dat hi vlieghen can dat onmogelijc is/wāt ic heb gheen vlogelen eñ niemant en cā sonder vloghelen vlieghen/eñ vlespieghel liep van daer eñ liet dat volck staen. Doe scheyde dat volc van malcanderen deen vloecte hem/dander lachte/eñ seyden tis een scalck sot want hi seyt die waerheyt

¶ Hoe vlespieghel medicinen gaf eenen doctoer.

O Graue Bruno vā Quecfer/eñ bisschop vā meyboich eñ alle sijn edelē haddē vlespieghel lief om dat hi so auontuerlic was eñ die bisscop gaf hem cost eñ cleeder. Eñ die bisscop had bi hem eenen wijsen doctoer die edelste niet wel en vermochtē/eñ die doctoer en mochte die sotten nyet sien. Als hi vlespieghelen daer sach so seyde hi totten bisscop eñ sijn heeren. Men soude wise lieden doen comē inder he-

ren houe eñ geen ſotten want het behoort te ſijn wiſe bi wi
ſen eñ ſot bi ſot/ eñ hadden die heeren bi hẽ wiſe lieden ſo ſon
de hem wijſhept geſchieden/ hebbẽ ſi ſotten bi hẽ ſo wonen
ſi ſot metten ſottẽ. Die edelẽ ſeyden dats geen wijs woort
wãt die gheen ſothept en wil hoorẽ die mach vanden ſotten
gaen. Daer iſſer ooc wel die hẽ laten duncken dat ſi wijs
ſijn nochtans laten ſi hẽ wel bedrieghen van ſotten/ het be-
hoort ooc princen eñ heeren dat/ dat ſi in haer hof hebben
alderley volc eñ nettẽ ſottẽ verdriuẽ ſi dicwil menigherley
ſware melancolie eñ waer heerẽ ſijn daer willẽ ooc ſottẽ zijn.
Ende die edele ſeydent vleſpieghel wat arguacie ſi gehadt
haddẽ om ſinen wille metten doctoor eñ ſeydẽ dat hi dẽ doc
toor wilde wtrechten eñ hem een ſotte ſcalchept doen/ ſi ſou
den hẽ helpen daer toe. Vleſpiegel ſeyde. Mijn heeren wil-
di mi daer toe helpen ic ſal hem wel betalen. Eñ vleſpiegel
vertrac utẽ houe. iiij. weeckẽ lanc/ eñ doe quã hi weder te Ge
neke ſchept/ eñ ghinc in een herberghe. Die doctoor was die-
wil ſiec eñ hi ſocht veel raets. Doe ſeyden die biſcops herẽ
datter een expert meeſtere in medicinen gecomen was die
die lupden wel helpen conde. Die doctoor en kende vleſpie-
ghel niet maer hi quã tot hẽ in die herberghe/ eñ leyde vle-
ſpieghel met hẽ op die boicht eñ daer ſeyde hy hẽ condt my
helpen ic ſal uwen arbeyt wel betalen/ vleſpiegel ſeyde. Ick
hope u wel te helpen maer ic moet eenẽ nacht bi u ſlapẽ/ eñ
men ſal u wel decken dat ghi moecht ſweeten eñ bidẽ roke
vanden ſweete ſal ic mercken u ſiecte/ eñ wat raet men daer
toe ſal doen. Eñ die doctoor meyndẽ al waers. Doe gaf hẽ
vleſpieghel een ſcarpe purgacie om hẽ te doen ſchitẽ/ maer
hi ſeyde dẽ doctoor dattet een medecijn was om te ſweeten
dat die doctoor oot gheloofde. Doe nã vleſpieghel eenẽ aer
den pot eñ ſcheet daer in eenen grooten hoop eñ ſette den
pot opt bedde tuſſchen den doctoor eñ der want/ dattet ope

doctoor niet en wiſte eñ hi ghinc voor opt bedde liggheñ bi den doctoor. Do lach die doctoer opt bedde eñ had hem ghekeert ter want/ſo creech hi alſulcken ſtanc vanden dreck die inden pot ſtont dat hi hē omme keerde tot vleſpiegel. Ende telcken als die doctoor ghekeert tot vleſpiegel lach ſo liet vleſpiegel eenē grootē ſcheet die ſeer ſtanc dan keerde hē dye doctoor weder om dan ſtanc den dreck inden pot. Dit moeſte die doctoor liden den halven nacht lanc/ſo dat hē dochte ſijn herte breken vā alle den ſtanck. Doe began die medecine te wercken die hi in genomē hadde doe ſeyde vleſpieghel heere doctoor hoe iſt nu met u mi dunct dat u ſweet ſeere ſtinct/ die doctoor ſeyde in hē ſelue dat rueke ick oock wel eñ hi was ſo vol vāden ſtanc dat hi niet ſpieken en conde/vleſpiegel ſeide doe/ligghet al ſtil ic ſal een keerſe ontſtekē eñ beſien hoe ghi geſtelt ſijt. Als hē vleſpiegel op rechte liet hi eenen grootē ſcheet. Die doctoor ſeyde doe/hoe wee is mi want hi was ſoe cranck dat hi ſijn hooft niet en conde opheffen maer hy dancte god dat Vleſpiegel vanden bedde was dat hy wat lichten mochte gecrighen. Als Vleſpiegel op was ſo ſcheen den dach eñ hi liep wech. Ende die doctoor ſach bi hem ſtaē den pot metten dreck eñ hi was ſeer cranc vandeu ſtanck. Smorgens quamen die eedelen den doctoor beſoeken ende vraechden hoe dattet met hem vergaen was/maer die doctoor en conſte nauwelijc geſpieken maer hi ſeyde met crāckender ſtemme. Ic was verladē met eenē ſtalc ic ineende dat hi een meeſter gheweeſt hadm medicine maer hi was eē meeſter in alle ſtalcheyt eñ ſeyde wat hē geſchiet was. Doe werd de biſcop lachēde met al ſinē herē eñ ſeyde. Dit is geſchiet na uwē woorden ghi ſeyt men ſoude niet met ſottē omgaen oft die wiſe ſoude metten ſottē ſet worden nochtans wordt die menighe wijs gemaect door de wercken vanden ſotten/ want haddi mogen vleſpieghel liden ende ſien ſo en haddi

ſtont noch en ſichte dat meel indē houe op dye aerde datter
die meeſter aenſach/ ende die ſepde/ wat duuel maect ghi en
heeft dat meel niet meer geroſt dattment ſo in die aerde ſich
ten ſal vlieſpiegel ſepde ick heb dat in die maenſchijn geſicht
alſo ghi mi bevolen hadt. Die backer ſepde ghi ſoudet ſich-
ten bider maenſchijn eñ daer in. Daer en is niet veel meels
verloren ick en ſalt gheringe op rapen die backer ſepde iet
ſalmē te late ſijn om te backen/ ende deech te maken. Doe
ſepde vlieſpieghel meeſter ic weet raet. Ons nabuerē deech
leet al berept inden troch dat wil ic gaen halen. Die backer
wert gram eñ ſepde loopt aen die galge ende haelt dat daer
is/ vlieſpieghel ſepde wel meeſter/ eñ hi ghinc onder die gal-
ge eñ hi vant daer droge ribben van eenen dief die bracht
hi thuys eñ ſepde/ meeſter ic brenge dat onder der galghen
was waer toe wildijt hebbē. Die backer wert gram eñ ſep-
de/ ſalic over v clagē dat ghijt ſien ſult dat ghi des heerē ge-
richte geſtolen hebt eñ hi ghinc wt na die merct eñ vlieſpie-
gele volchde hem. Als hē nv die backer wilde beclagē voor
den borgemeeſtere/ ſoe was vlieſpiegel daer by eñ ſperrede
bepde ſijn oogen wide opē. Eñ als die backer ſo vlieſpiegel
ſach ſtaen ſo wert hi wtſinnich dat hijz̄ clagē vgetē heeft eñ
ſepde vgramt tot vlieſpiegel wat wildi hebbē/ eñ hi ſepde nv
maer ghi ſept ghi ſout mi beclagē dat ict ſoude ſien voor dē
borgemeeſter/ eñ ſoudict līē ſo moet ic die ogen daer bi heb-
bē. Die bacher ſepde gaet wt minē ogē ghi ſijt een ſcalc/ vle
ſpieghel ſepde ſo woude ic dicwil gehectē/ mer waer ick in v
oogen ſo moſte ic wt uwē nuelgatē cruppē als ghi v oghen
toe dedet. Eñ die borgemeeſter ſchepde vā hē bepdē wāt hi
hoorde wel dat fantaſiē was. Eñ als dat vlieſpiegel ſach ſich
te hi hē achter op eñ ſepde meeſter wildi backē daer is den
mont vandē ouē eñ hi liep wech eñ liet den backer ſtaen.

Hoe vlieſpieghel een wachter was biden voorſte van An-

halt om die vpanden te wachten op den toren.

Op een tijt verhuerde hē vlespieghel bi den grave van Anhalt voor een toren wachter want dye grave hadde veel vpandē daer om moest hi veel rupters houdē in sou die dien hi dagelicx eten eñ dinckē gaf maer vlespiegel dye de vpanden wachte was dickwils vergeten dat hi geen spise en creech. Op een tijt haelden die vpādē eenē grotē roof beesten maer vlespiegel en blies geen vpanden. Eñ dit ghe ruchte quā vooden graue die vlespiegel indē venstere sach liggen. Doe riep die graue hoe sidi so stil vlespiegel seyde ic eñ danse voor den eten niet. Die graue seyde wildi geen vpanden blasen vlespiegel seyde. Ick en derf gheen vpanden blasen dz velt isser al vol eñ hebbē die koie al wech eñ blies ic vpandē si soudē y in die poorte slaen. Daer na wert vlenspiegel weder vgeten dat hi geen spise gecreech / so hadde die

graue weder gehaelt eenē grootē roof so dat si alle wel atē
oñ brasten gesodē eñ gebradē. Als die graue was gheseten
met syn ridderē eñ ruyters eñ die spise was voor hē lieden
so blies vlespieghel vyanden eñ alle op vāder tafelē int hae
nas eñ liepen ter poorten maer si en vondē geen vyanden
die wijle liep vlespieghel vandē torre aen des grauen tafel
eñ nā so veel spisen als hi dragen conde. Als die ruyters we-
der in die stadt quamē riep die graue tot vlespiegel. Sidi al
dul dat ghi vyanden blaest alsser gheen en sun/eñ alsser sijn
dan swiget ghi dit is vraders werck/eñ die graue stelde hē
af vā sijnd officien eñ vlespieghel moest mede wtlopen als
and voetknechten/dit v̄droot hē eñ hadde gerne vādaer ge
weest maer hi en conde. Eñ alsmen wt trac op die vyanden
was vlespieghel altijt die leste wter poortē int weder keerē
was hi deerste. Dit vernā die graue eñ seyde tot vlespiegel
hebdi sorghe voor slagen dat ghi altijt die leste wter poortē
sijt eñ deerste weder om. Doe seyde vlespieghel heer weest
daer om niet gram/wāt ghi eñ v knechtē wel brasten dan
sat ic opten toren en vaste/ daer af ben ick onmachtich wor-
den/ laet mi diē tijt v̄halen met etē dan sal ic mede die eerste
sijn op die vyanden. Doe seyde die graue so wildi dit so lāge
ondhouden als ghi optē torē saet/vlespiegel seyde daer elc
recht toe heeft dat houdt hi gheerne. Doe gaf hē die graue
oorlof daer vlespieghel blide om was want hem lusten soe
niet alle dage voor die vyanden te loopen.

¶ Hoe vlespieghel des coninck van Polen sot verwan met
grooter sottermen.

Casmiri die coninc vā polē had eenē sot dye hi seer lief
had/eñ die sot speelde wel opter vedelē eñ dye coninc
hoorde veel segghen van vlespiegel. Op een tijt quā vlespie
ghel in polē bi dē coninc des die coninc blide was so quamē
te samen tsconincs sot eñ vlespiegel/eñ want.ij.sotten mal-

cãderẽ qualic lidẽ mogẽ/dat die coninc oock mercte/eñ dese
beide in zijn sale comẽde seyde hi. So wie dẽ anderẽ v̄winnt mz
sotheyt dat die ander niet na en doet sal ic geuen niewe clee-
der eñ.xx.ducatẽ eñ dit moet gesciẽ in mijn presentie. Dese sot
tẽ bedreuẽ veel boeueriẽ eñ sotterniẽ diese malcanderẽ na de
den. Die coninc eñ sijn heerẽ worden seer lachende eñ hadden
v̄langẽ wie dẽ anderẽ v̄winnẽ soude eñ wie die nieuwe clee
derẽ hebbẽ soude. So dachte vlespiegel die nieuwe cleder eñ
die.xx.ducatẽ warẽ mi goet/daer suldi om doen dat ghi an-
ders niet geerne doẽ en soudet. Eñ vlespiegel ghinc sittẽ sci
ten middẽ in die sale v̄oor dẽ coninc eñ nã eenẽ grootẽ lepel
eñ deylde dẽ drec int middel/eñ nã dye eeñ helft inden lepel
eñ hi biedese dẽ speelmã of des coninc sot eñ seyde tot hem
Doet mi dit na eñ schijt hier oot eenẽ hoop eñ deiltẽ oot int
middel eñ eet die helft vã minẽ drec ick sal wed̄ die helft eten

vā uwē dret. Die speelmā seyde dat doe v die duuel na al sou de ic alle mij dagē naect gaē ic en eet nz vā uwē stront noch vandē minē. Also behielt vlespiegel die meesterschap eñ die coninc gaf hē die niuwe cleder eñ die. xx. ducatē. Eñ doe reet vlespieghel van daer ende bleef seer in des coninex lof.

¶ Hoe die hertoge vā Lunenborch vlespiegel sijn lāt v̄boot

Tezelle int lant vā Lunēborch had vlespiegel boeuerie gedaē dat hē die hertoge sijn lant v̄boodt opten hals eñ crege hi hē hi soude hē doē hangen so schuwede hi dlāt maer hi reyste daer doe als sinē mech so viel. Op eē tijt quā hi ridē door dat lant eñ die hertoge quā hē tegē/ eñ vlespiegel sach hē vā verre/ eñ hi terstont vā. iij peert eñ slac dz peert dē hals af eñ sneet hē den buyc op eñ dat inghewant werp hi wt/ eñ stelde dat peert mettē. iiij. voeten opwaert/

eñ ghinc in dat peert ſitten. Doe die hertoge daer vooꝛby quã ſepden die knechten Genadighe heere vleſpiegel ſit in dat peert. Doe reedt die hertoghe bi vleſpieghel eñ ſepde waer om ſidt ghi in dat doode peert weet ghi niet dat ich v mȳ lant verbodẽ had. Doe ſepde vleſpiegel ghenadige heere genade mȳns lȳfs ic ghinc ſittẽ in mȳn peert wãt ic heb bedicvil hooren ſeggẽ dat elc vi is in ſinn. vy. palẽ want ic ſouchde vooꝛ uwe ghenade. Doe loech die hertoge eñ ſepde gaet wten vuplẽ peerde eñ blijft als ghi ſijtende ſo reedt hi vã hẽ. Eñ vleſpieghel ſpiant wtẽ peerde eñ ſcyde dãc hebt mȳ lief peert dat ghi mi mȳn leuẽ hebt gebaet eñ hebt gemaect eenen genadighen heere vooꝛ mi tis beter dat v die raaen eten dan mi eñ hi liep wech.

¶ Hoe vleſpieghel verrtac biden lantgraue van heſſen eñ gaf hem wt vooꝛ een ſchilder.

OM dat hem vlespiegel niet langer en conde generen
met synder boeuerijen int lant vā Sassen so vtrac hi
in hessen biden graue/die hē maechde vā wat hanteringhe
hi ware/vlespiegel seyde/ here ic ben een schilder dat mē des
gelijcken in veel landē niet en vint/ wāt mijn const gaet bo-
uen dat meeste deel der schilders. Die graue seyde hebbet
ghi vā uwē werc niet bi v Ja ick heere eñ hi toonde scilderie
die hi wt vla ēderē bracht dye dē lantgraue wel behaechdē
Doe seyde die edele heere eñ lantgraue van hessen meester
wat wildi hebben dat ghi in mijn sale al om maect met scil
derien eñ daer suldi maken die afcoemste eñ die herē eñ lāt
grauen van onsen bloede vā hessen met harē vrouwē ende
hoe onse voorvaders gehout sijn geweest aen princen ende
aē coningen vā hongeriē eñ aen ander princē eñ heerē/ende
moesti maken also costelic als ghi cont/vlespiegel seyde/ge-
nadige heere also v genade dat soude willē hebben dat sou-
de wel costen.iiij.C goude gulden. Doe seyde die lantgraue
maket wel wi sullen wel ouer een comen/eñ ic sal v daer toe
noch een vrientscap doen. Eñ vlespiegel nam dat werc aen/
des moeste hem die lantgraue daer op geuen. C.goude gul
den om verwe eñ knaeploon. Eñ vlespiegel quā met.iij. ge
sellen eñ wilde dat werc beghinnen. Doe ondsceyde hi aen
den lantgraue dat niemant op sijn werck soude comen oft
in die sale op dat hē niemāt en soude stooren in sijn conste/dz
hē die lantgraue consenteerde. Eñ vlespiegel eñ sijn knech-
ten deden anders niet dan si speeldē int vkeerbert/eñ die ge
sellen waren te vredē dat si cost eñ loon haddē. Die lantgra
ue bestont te verlangē of sijn werc ooc so goet soude sijn als
hi die proeue gesien hadde eñ seyde. Lieue meester laet ons
met v gaen om te besien v werc oft goet is. Wel heere seyde
vlespieghel maer een dinc sal ic v seggen eer ghi mijn werc
besiet. Wie niet echt eñ wettelic geboren is die en can mijn

ſcilderie niet ſien. Die graue ſeyde dat waer een wonderlic
dinc. Eñ doe ghinc die graue met vleſpiegel in die ſale. Eñ
vleſpiegel had een wit laken gehangē voor dye muere daer
hi ſchilderē ſoude/ eñ hi had een wit ſtocken in ſyn hāt eñ
dede dat laken vander want eñ hi wyſde den graue metten
ſtocken ſeggende. Genadige heere deſe mā was die eerſte
lantgraue vā heſſen eñ was een coloniſer vā Romē eñ had
te wyf Juſtinianus des hertogē vā beyerē dochter die nae
keyſer wert. Eñ daer af quā deſe Adolphus/ van adolphus
quā willē die ſwerte/ eñ willē had deſe Jodewyt tot eenē ſone
eñ ſo voort tot uwer genadē toe. En ic weet wel ſeide vleſpie
gel dat niemāt myn werc ſtraffen can ſo cōſtelic iſt gemaect
eñ vā ſo ſchoonder verwē. Die lantgraue ſach anders niet
dā die witte want/ eñ dachte in hē ſelue alſo ſoudic een hoe
ren kint ſyn ic en ſie niet dan die witte want. Maer om der
genoechtē wil ſo ſeyde hi meeſter v werck behaget mi wel
maer wi en hebbē daer noch niet in dat beſte vſtāt eñ ginc
doe vter ſalē totter lantgrauinnē. Doē vraechde ſi/ hoe ma
ket uwe ſcilder/ hoe behaeget vyn werc? ic heb quaet geloof
in hē wāt hi ſiet als een ſcalc/ Die heere ſeyde lieue mouwe
yn werck is goet eñ behaecht mi wel/ eñ belieuet dē meeſter
gaet dat ooc beſien. Si begeerde vā vleſpiegel dat werc ooc
te ſien eñ hi leydeſe in die ſale eñ ſeyde haer dat ſelue dat hi
dē heere ſeyde eñ wyſde haer mettē ſtockē aen die wāt al/
le die heerē ſo hi dē graue gedaē had. Eñ die grauinne was
daer comē met. viij. ioncfrouwē eñ een ſottinne/ eñ niemāt
en ſach enige ſchilderie/ maer elc ſweech al ſtille. Tē laetſten
ſeyde die ſottinne. Meeſter ick en ſie hier gheen ſchilderie al
ſoudic eewich eē onnecht kint bliuen. Doe dacht vleſpiegel
willen mi die ſottē die waer hept ſeggen ſo moet ic vhuyſen
eñ hi ſloecht op eē lachē eñ mettiē ghinc die grauinne vter
ſalē eñ quā bi harē here die haer vragede hoe dattet haer be

haechde. Si seyde here wiē dat behaget tē behaget onser sot
tinnē nz si en siet geē schilderie noch sommige vā onsen ionc
frouwen/eñ ic soige dattet boeuerie is. Doe dacht dye here
ooc dat eñ dede hē seggē dz hi sijn dingē schicte/wāt alle sijn
edelē eñ leenherē soudē des anderē daechs comē sijn werc
besien/wāt isser yemāt onecht vāden edelē so zij mi haer leē
goedē veruallē. Doe ghinc vlespieghel totten rentmeester
eñ nā noch vā hē. C. goude guldē eñ betaelde sijn gesellē die
doe wech gingē met vlespiegel. Des anderē daechs quā die
lātgraue met sinē edelē indē salē eñ hi vraechde na den schild
eñ sijn gesellē/eñ si soudē besiē of daer iemāt schilderie sach
eñ si swegen al/so seyde die lantgraue. Nu sie ick wel dat wi
bedrogē zij wi hebbē dicwil soighe gehadt voor vlespieghel
nochtans heeft hi bi ons geweest mer die. CC. guldē en sca
dē ons nz mer hi moet zij leefdage wt onsen lāde als eē scalc
bliuē so vtrac vlespiegel eñ hi en wilde nz meer scild wesen.

¶ Hoe vlespieghel disputeerde onder die doctoren

Hier na vtrac vlespieghel te Praghē in Beemen daer
was eē vniuersiteyt vā studentē eñ andē doctorē daer
sloech hi brieuē op die kercdorē om sommige vragē te solue
rē of diemē hē vragen mochte. Eñ hi quā met sinē weert eñ
meer ander op auentuerē of hē die studenten quaet wilden
doē. Als hi nu sadt indē hogē stoel so vraechde hē die rectoor
Hoe menige aem waters is in die zee/vlespiegel seyde doet
alle die waterē stil staen die in die zee lopē ic salt v metē ende
met goedē eedē doē verstaen/dat was dē rectoor onmogelic
so verliet hi vlespiegel dat metē. Die rectoor bescaēt vraech
de noch. Hoe veeldagē geledē warē van adams tijt tot nu
vlespiegel seyde niet meer dā seuen daghen/ als dye omme
sijn dan beginnen. vij. ander dagē dat loopt tottē eynde der
werelt. Nu segget mi die derde vrage. Waer is dat middel
der werelt vlespiegel seyde dats dit huys/dat suldi waer vin

dē Iatet meten eerwaerdige rectoer met een lange cooide/
eñ isſt dattet eēn ſtroobeet liecht ic wil ongelijc hebbē. Mer
eer die doctoor dat liet meten hi liet hē lieuer recht hebben.
Tē vierden maechde die rectoor hoe verre isſt vander aerdē
totten hemel/ vleſpiegel ſeyde dat is hier bi/ wāt alsmē hier
ſachtelic ſingt dat hoomuē indē hemel/ eñ wildijs niet gelo
uen climt op inden hemel eñ ic ſal propelic hier roepen ende
ghi ſult dat hooren eñ hoordijt niet ick wil onrecht hebben
Noch maechde de rectoor/ hoe wijt is den hemel/ hi ſeyde. rij
M. milen breet eñ. M. ellen hoge eñ wildijs niet ghelouen
ſo neemt ſonne eñ mane eñ alle die ſterrē vandē hemel ende
metet dan ſa ſuldi pinden dat ic recht hebbe ſi en wiſten wat
ſeggen ſi moeſten vleſpieghel recht latē hebbē/ maer hi ver-
trac van daer ſoghende dat eenighe boeuerie eñ ſcalcheyt
hem gheſchieden mochte.

¶ Hoe vlespieghel een muylstoter werdt.

Als nu vlespieghel door die landē bekent was om sijn scalcheit so en was hi nergens willecome eñ hi was goeder dagen ghewoon. So ouerdaecht hi hoe hi best gelt gecrighen soude met cleynen arbeyt so troc hi aen een coor cleet gelijc een clerck eñ nā een dootshooft vandē kerchoue eñ dede dat beslaen met stlueten bandekēs, eñ quā int lant vā Pameren in oostlant daer die papen meer neerstichept doē in die bierkanne dā om predikē. Eñ waer op dorpē kerc wijnghe/bruloften/wtuaert vā doodē of daer enighe verga/deringe vā lātvolc was: daer maecte hem vlespiegel alto os bi/want wat offer daer af coemt dat souden die prochiaens half hebben. Daer was dē onghcleerden papen wel toe eñ warē wel te viedē op dat si ghelt crighen mochten. Als dan wolc meest vgaedert was so clā hi optē preecstoel ende seyde

hẽ wat goets/eñ dã vã dat heylicdom vanden hoofde dat daer was/eñ hoe hẽ dat hooft beuolẽ had dz hi hẽ soude makẽ een kercke vã repn goet eñ hi en soude geen offer ontfaen vã vrouwẽ die andẽ mans haddẽ gehadt bi harẽ echtẽ man Eñ vlespiegel seyde ic gebiede alle vrouwen die in ouerspel schuldich zĳn/bliuẽ sittẽ wãt die mi wat offert die moet voor haer sien datse niet beseaemt en wordẽ/eñ hi gaf den boerẽ eñ boerinnẽ die benedixie mettẽ hoofde/eñ hi ghinc vandẽ pieeckoel voordẽ outaer staẽ/doe quamẽ die liedẽ al tẽ offer die goede mettẽ quaden eñ dienghen malcanderen om offeren/eñ die vã quaden name warẽ die diongen perst om te offeren. Die slechte ende simpel vrouwen ghelooftẽ geheel aen sĳn scalcheyt/eñ si meendẽ oot die niet en offerdẽ dat si oneerbaer warẽ. Daer om warẽ daer sommige die geoffert haddẽ die meendẽ dat haer quade fame daer me benomen was. Daer warẽ oot vrouwẽ die geen gelt en haddẽ die offerdẽ guldẽ of siluerẽ ringhẽ. Daer warẽ oot sommighe die ĳ. of. iĳ. mael offerdẽ op dattet die liedẽ souden sien/eñ dat si so vten quadẽ name soude comen. Aldus nã hi den offer vã goedẽ eñ quadẽ ende ghecrech so groot gelt Eñ doe hi den offer wech had/vboot hi dat nemãt den anderẽ betiẽ soude met oneerbaerhept die daer geoffert haddẽ optẽ bãne want si al vry warẽ: wãt haddẽ daer eenighe oneerbare ghewerft hi en soude harẽ offer niet ontfangẽ. Aldus wordẽ die vrouwen al omme blide daer vlespiegel quã eñ hieldẽ hem voor een duechdelic man so wel cõde hi sĳn scalcheyt verbergen.

¶ Hoe vlespiegel te Bamberch om gelt adt.

OP een tĳt quã vlespiegel vã Noenberch te Bãberch/ eñ had grootẽ honger eñ ghinc in een herberge daer een vriendelicke weerdinne was die hem seer willecome hiete/ wãt si wel sach aen zĳ cleedere dat hi een auontuerlic ghast was. Als nu middach was so vraechde hẽ die weerdinne of

hi maeltüt eten wilde of met penwaert. Doē ſeyde vleſpiegel ick ben een arm geſel geeft mi wat teten om gods wille. Doe ſeyde die weerdinne int vleeſhuys eñ totten backer en crige ic ſo niet/daer om neme ic daer ooc gelt voor/vleſpiegel ſeyde dat dient mi ooc wel om gelt te etē/wacrom ſalmē etē cñ drinckē. Die vrouwe ſeyde aendē heeren tafele eetmen om. xxiiij. pemingē/aen die andē tafele ō. xviij. met mȳ huyſ geſin ō. xij. penningen. Doe ſeyde vleſpiegel dat meeſte gelt dient mi beſt/eñ hi ghinc ſittē aendē heeren tafel eñ adt hē al vol. Als hi vol was ſeyde hi der weerdinnē ic moet wech eñ ic heb niet veel gelts wilt mi doch vā hier helpen. Die vrouwe ſeyde lieue gaſt geeft. xxiiij. penningē eñ gaet wandelen. Neē ſeyde vleſpiegel ghi ſult mi. xxiiij. penningē geuē want ghi ſept aendē herē tafel eetmē om. xxiiij. pēningē dat heb ic vſlaē dat ic daer gelt mede vdienē ſoude/wāt dz is mi ſwaer woidē dat ic adt/dz mi dz ſweet wt biat eñ dattet mȳ lyf gecoſt hadde/ic en had nz meer mogē etē/ daer om heb ic mȳn loō wel vdiēt. Doe ſeydē die weerdinne dats waer ghi hebt wel vooz. vij. mās ſpiſe getē eñ ic ſoude noch gelt toe geuē dz

maer vierme: maer gaet wandelē een maeltijt is een cleyn
labe maer ic en wil geē gelt toe geuē noch vāv hebbē maer
comt met weder/wāt soude ic mijn gasten so tetē geuē ic sou
de geringhe achter wt varen. Also schepde vlespieghel van
daer sonder grooten danck.

Hoe vlespiegel te Romen ghinc om den paus te spreken.

Als vlespieghel langhen cijt sijn boeuerie gehanteert
had so dochte hi op dat ghemeene woout gaet te ro-
men ghi goede man coemt wedō om nequā. Do track hi na
romē daer hi oec sijn scalchept toonde eñ hi quā in een her-
berge bi een rijcke weduwe eñ sū sach dattet een schoon ionc
man was eñ vraechde hem vā waer hi was vlespieghel sey
de wt Dassen lant eñ ic ben hier comē om den paus te spie-
ken. Doe seyde die wiouwe/vrient ghi sult hē wel sien maer
ghi en mocht hem niet spreken: hoe soude ghi dat doen ick

gaue wel. C. ducatē dat ic hē ſpeken mocht wāt ick ben hier
geborē vanden beſten vā deſe ſtadt maer ic en conde hem
noyt geſpeken. Doe ſeyde vleſpieghel weerdinne oft ick v
den paus dede ſpeken ſoude ghi mi die. C. ducaten geuen.
Die vrouwe ſeyde ſtoutelic. Ja ic in trouwen maer die vrou
we meende dat hȳs niet doen en ſoude wāt ſi wiſte wel dat
tet grote gauē ſoude moeten coſten. Doe verbeyde vleſpie-
gel den tȳt dat die paus ſoude miſſe doen in die capelle Je-
ruſalē tot ſinte Jans te lateranen wāt hi daer alle vier wekē
miſſe moeſte doen. Eñ als die heyligħe vader die paus quā
om miſſe te doen ſo drange hē vleſpieghel mede in die capel
le ſo na bidē paus als hi conde. Eñ als die paus dat heylich
ſacrament eñ den kelc op hiek ſo keerde hē vleſpieghel mer-
ten rugge tē heyligen ſacramente dat die Cardinalē ſagen
Als nv die miſſe wt was ſeydē ſi totē paus datter eē ſchoō
ionc man was die ſinē rugge tē heyligē ſacramēte gekeert
had: Doe ſeyde die paus het is nootlic datmē daer na vrage
wāt mē moet wel ſtraffen die ongeloouighe want heeft die
man dat gedāen ſo iſt te duchtē datter ghēen goet kerſtē en
is eñ die paus ſeindē bodē na den man. Als hi nv bidē paus
quam ſo werdt hē geuraecht wat man hi ware eñ wat gelo
ue dat hi hadde. vleſpieghel ſeyde. Jc ben een kerſten mā eñ
hebbe dat ſelue geloue dat mȳ weerdinne heeft eñ hi noem
deſe met harē name wāt ſi wel bekent was. eñ ſi werdt ont-
boden. eñ ſi quā voor den paus die haer ſeyde. vrouwe wat
geloue hebdi. Si ſeide ic geloue in dat heylich kerſtē gelo
ue eñ in al dat die heilige kercke gebiedt eñ vbiedt. Doe ſei-
de vleſpiegel dat ſelue geloof heb ick ock. Die paus ſeyde/
waer om keerde ghi v dan indē miſſen mettē rugge ten hey-
ligē ſacramēte. vleſpiegel ſeyde. Alō heylichſte vader ic ben
een groot ſondaer ſo dochte mi dat ic niet weerdich en was
dat heylich ſacramēt te aenſien voor der tȳt dat ic mi hadde

gebiecht. Eñ des was die paus doe te vreden eñ mẽ liet hẽ gaen. Eñ die vrouwe moeste vlespieghel gheuen die hon dert goudẽ ducatẽ. Eñ so bleef vlespieghel na als voren een stalc eñ hi en was niet gebetert vanden Roomscher repsen.

Hoe Vlespieghel te Franckefoort die Joden bedroch dien hi stront vercochte.

Doc vlespiegel weder quam van Romẽ so trac hi tot franckfoort in die maect daer hi al omme ginc der lie-dẽ comẽscap besien. Doe sach hi eenen ionghen mã gaẽ met wel riekẽde muscus van alexandriẽ te coope dat hi ooc veel ghelts eñ wel diere vercochte. Doẽ seyde vlespiegel tot hem selven ghi sout ooc met coomenscap om gaen ghi sijt ionck eñ stert eñ ghi en weret niet geerne daer om soudi ooc prac tiseren om ghelt te gecrighen sonder arbeyt. Do lach hi des nachts eñ ouerdacht hoe hũt beste soude aenstellen doe be-

ten hē die vlopē achter aen sinen eers daer hi na talle eñ wil
dese vāgen maer si ontliepen hem eñ hi vant daer ontrent
poortegale een haerupge die hi nā/eñ dær na noch.iij.of.iiij
vād seluer vpgen eñ vlespiegel sepde. dits morgē recht mijn
comenscap eñ hi sepde die haerupgē wech tot des anderen
daechs des smorgens. Eñ des morgēs slōt vlespiegel op eñ
hi huerde een tafelkē eñ hi cochte wat vreemō comenschap
eñ wat slidē doecxkēs vā gruene eñ roode ūwen eñ daer in
bāt hi die poortegaelsche vpgen gelijc oft muscus hadde ge
weest. Eñ vlespiegel ginc doe op die marcte staen eñ hi dede
sijn comēscap voort op dz tafelken. doe quamē daer veel lie-
den vā veel diuersche lāden eñ sledē die vlespiegel vraechden
wat hi te cope had mer vlespiegel en gaf daer niemāt geen
antwoorde totter tijt toe datter oocvoorbi quamē drie rijc-
ke ioden die hē vraechdē wat comenscap hi hadde in die si-
den doecxkens. dien hi sepde dattet warē prophetē beliē eñ
die daer af inden mont name eñ knoudese wel/eñ ooc eē deel
in die nase stake die soude ter stont dē geest vā waer seggen
crigē. Doe ghingē die iodē te rugge eñ hieldē raet. Doe sep-
de die outste iode bi dit soudē wi wel segghen wanneer onse
messias comē sal/eñ dat soude ons iodē eenē grotē troost;ij
eñ si slotē te samē dat si daer of coopē souden wattet coste eñ
si vraechdē wat een vāden propheten belien soude geldē vle
spiegel sepde: so mij comenscap is so vleent mi god coopslie-
dē wāt dē iodē dient desen cost/eñ hi sepde ic geue v een om
CCCCC. goude goldē/eñ wildi die niet geuē so gaet wech
eñ laet den diet staen. Doe vlespiegel so spitelic sprac meen-
den si al waers/eñ om dat si hē niet grā makē en souden so
teldense hē dat gelt eñ namē eē vandē prophetē beliē eñ gin
gē daer haestelikē mede te huys eñ lietē die iodē bi eē comē
Als si alle vgadt warē so slōt op haer rabbi de ouerste iode
Akipha eñ sepde hoe si doot dē wil gods hadden gecregē eē

propheteē beſie/die ſoude een vā hē indē mont nemen eñ die ſoude ſeggen die toecoemſt vā harē meſſias eñ ſal waer ſeggen eñ dat ſoude een trooſt ſyn voor ons eñ elc ſal valē ente biddē eñ na.iij. dagen ſal dat Iſaac in nemē met groter reuerentiē dat alſo geſchiede. Als hi dat indē mont had ſo vlagede Moyſes. Lieue Iſaac gods dienaer hoe ſmaecht dat. doe ſepde hi ick crighe den gheeſt van waer ſegghen maer neemt ooc daer af ghi ander gods dienaers op dat ghi met mi moecht propheterē. Doe was daer een die dat ooc proefde die ſepde. dē gheeſt vā waer ſeggē is in mi wāt wi ſyn bedrogen wāt het en is anders niet dan ſtront. Eñ ſi proefoē ſo lāge die beſie/ dat hē in die tandē bleef hangē dat hout daer ſe op gewaſſen was/ dat was dat haer wt pooutegalc daer die haerighē aē hangen. Eñ vleſpiegel vtrac ter ſlōt vā daer eñ hi maecte goet chier alſo lange als der iodē gelt duerde.

¶ Hoe Vlespieghel den prochiaen als schattede sijn paert door sijn biechte.

Int dorp vā Risenbrugge was eē prochiaē die had een schoon dienstmaecht/ eñ een schoon leen paert/ welke twee die pape gelijc lief hadde. So begeerde die hertoge vā Bruynswijc seer dat paert vāden pape te copen met ghelde eñ hi sandt dicwil aendē prochiaē dat hi hem dat peert wilde vercopē hi soude daer meer voor geuē dant weert is. Eñ die prochiaen weerseidet altoos deñ hertoge wāt hijt so lief hadde eñ die hertoge en dorstet hem niet nemē wāt hi was ond die raetsheeren vā Bruynswijc gesetē. Dit vernam vlespiegel eñ seyde tottē hertoge. Genadighe heere wat wildi mi geuen dat ic v dat peert gecrighe vāden pape. Die hertoge seyde ic sal v gheuen minen tabbart/ eñ die was root camelot met een mouwe vā peerlen beset. Doe nā vlespiegel oorlof aenden hertoge eñ v̄trac totten pape ter herbergē in dat voorseyde dorp/ eñ hi was daer wel bekent so dat hi daer willecome was want hi daer dicwils quam. Als vlespiegel daer nv. iij. dagē hadde geweest/ so maecte hi hē siec eñ bleef crāc te bed liggē so dat die paep eñ zij maget warē bedroeft Tē lestē wert vlespiegel noch crancker dat hē die pape badt dat hi hē biechtē wilde eñ zij recht nemē vand̄ heiliger kerckē. Eñ vlespieghel was des blide eñ seer wel te vredē soe dat hē die selue prochiaen zij biechte hoorde eñ onderuraechde hē neerstelic eñ hi seyde eñ v̄maende hē dat hi zij siele bewarē soude dat hi berou mochte hebbē / eñ dat hē god sijn sondē wilde v̄geuen wāt hi veel auontuerē hadde bedreuen/ vlespieghel seyde hi en wiste maer een sonde die en dorst hi niet biechten eñ dat hi eenen anderē priester haelē soude die wilde hise biechtē wāt seyde hise hē hi sorchde hē te v̄toornē. Doen meende die prochiaen datter wat wond̄s v̄borgen was eñ seyde lieue vrient die wech is verre ick en can den anderen

priester so niet gecrigē/eñ oft ghi daer binnē sterfde soe hadde wi bepde schult voor god dat ghi vsupmt waret. Biecht mi die sonde en sal so groot niet sijn ic en sal v absolueren eñ oft ic grā werde daer en is geen macht aen wāt ick en mach geē biechte meldē. Vlespieghel sepde ic wil dat biechtē maer ghi sout grā werdē/eñ die sonde en is so groot niet maer dz gaet v aen. Doe vlangede dē paep noch meer ende sepde al hadt ghi wat ghestolē of scade ghedaen oft wattet ware dat hijt biechte/hi soudet hē vgeuē eñ daer om nēmermeer hatē. Vlespiegel sepde och lieue heere ic weet wel dat ghi gram sijn sult maer ick geuoele mi so qualijc dat ict v segghen wil. Jck heb bi v dienstmaecht ghelapen. Die paep vraechde hoe dicwils vlespieghel sepde. Niet meer dā. v. mael. Die pape pepsde vijf dueren sal hi daer voor hebbē/eñ hi absolueerde hē haestelic eñ ghinc vā vlespiegel eñ hi riep die maecht in sijn camer eñ vraechdē haer oftse bi vlespieghel gelapē hadde. Die maecht sepde neen dat waer geloghē. Die paep sepde doe hi heeft hem daer af gebiecht/ eñ hi is so gestelt dz ict wel geloone. Die maget sepde neen/eñ die paep sepde ia/ eñ hi nā eenen stoc eñ stoechse al blau. Doe lach vlespieghel in sijn bedde en loech eñ dachte nv sal ic den paep wel hebbē maer hi bleef diē dach noch liggen ope bedde. Jnder nacht werdt hi al gesont/eñ stōt des morghens op eñ sepde dattet met hem gebetert ware/eñ dat hi hē seggē soude wat hi in sijn siecte vtcert had. Die paep rekende maer hi en wist niet wat hi dede so grā was hi/eñ was te viedē ende die maecht oock dat vlespiegel wech ghinc. Als vlespieghel wech ghinc sepde hi Heere weest ghedachtich dat ghi biecht ghemelt hebt ick sal ter haluer stadt trecke bidē bisscop eñ sals mi beclage. Die paep dit hoorende vgat alle gräscap eñ viel voor vlespiegel op zij knyen/eñ badt hē dat hi swigē wilde hi soude hē geuē. xx. guldē. Vlespiegel sepde ic en name niet hou-

dert guldē dat ict vſwigē ſoude/itt ſalt aendē biſtop brengen
gelijc dat behoort. Die paep badt der maget met weenendē
oogen dat ſi tot vleſpieghel gaen wilde eñ draghē hē wat hij
hebbē wilde eñ dat ſijt hē gheuen ſoude. Doe ſepde vleſpie-
gel wilt hi mi dat peert geuen ic en ſal niet clappē eñ anders
en wil ic niet hebbē. Die paep had dat peert ſoe lief dat hi hē
lieuer noch ſo veel hadde willē gheuen aen ghelde dan dat
peert maer hi moeſtet hē geuē teghen ſinen wille. Ende hi
bracht dat peert den hertoge vā bruynſwijc daer hi grootē
danc af hadde. Eñ die hertoge gaf hē ſinen tabbaert die hē
belooft was eñ hi moeſte den hertoge vtellen hoe hi tpaert
gecregē hadde dies die hertoge blide was eñ gaf hē een an-
der peert/eñ een tabbart/eñ die pape bleef droeuich om ſijn
peert/eñ dicwil ſloech hi die maecht ſo dat ſi wech liep/eñ ſo
werdt hiſe alle bepde quijt dat peert eñ die maghet ſoe dat
vleſpieghel den paep vleede dat hi te voren ſo lief hadde.

¶ Hoe hem Vleſpieghel voor een ſmit verhuerde.

In ooſtlant tot Koſtic verhuerde hē vleſpieghel bi een
ſmit die altijt ſepde als die knechtē niet ſeer genoech
en bliesen volcht metten blaeſbalge. Do ſtont vleſpiegel eñ
blies/eñ die meeſter ſepde tot hē volcht na metten blaeſbal-
gen eñ metties ghinc die meeſter achter indē hof ſijn water
makē. Eñ vleſpieghel nam dē blaeſbalc eñ volchde dē mee-
ſter na indē hof eñ ſepde, Meeſter hier brenge ick den blaeſ-
balc waer ſal ic hē laten/ic ſoude den anderē gaē halen. Die
ſmit ſepde lieue knecht dz en meen ic ſo niet/gaet eñ draecht
dē blaeſbalc weder in zijn ſtede. Die meeſter dacht dz dē knecht
te betalē eñ hi wilde opſtaē. vij. dagē lanc ter middernacht eñ
weckē die knechtē om werckē tot dat ſi ſmedē eñ dan wilde
hi weder om gaē ſlapē. Doe ſeidē die ander knechtē. Hoe mach
dz comē dz wi nu dus vroech moetē op ſtaē dit en plagen wi
niet te doē vleſpiegel ſepde. Gelieuet v ic ſalt hē ſegghen die

knechten seydē ia. Doe sprac vlespiegel. Meeller waer om wect ghi ons te middernacht. Hi antwoorde eñ seyde. Dat is mÿ maniere dat mÿn knechtē die eerste. vij. daghen niet meer dan eenē haluē nacht op haer bedde en ligghē. vlespiegel sweech eñ zÿ gesellē ooc/eñ des anderē nachts riepse die meester weď om op ter middernacht so ghingen die knechtē werckē eñ vlespieghel bant dat bedde op sinē rugge. Eñ doe dat iser heet was sloech die meester mede dat die vonckē op dat bedde vloghē. Siet doch seyde die meester sidi dul ossot waer om en laet ghi dat bedde niet liggē op sÿn plaetse. Vlespieghel seyde/meester en weest niet gram/het is mÿn maniere/als ic eenen haluē nacht op dat bedde heb gelegē dan leghet dat bedde eenē haluē nacht op mi. Die meester seyde draget bedde op zÿ plaetse eñ gaet daer bouē wt minē huyse. vlespiegel seyde doē/wel meester eñ hi droech doe dat bedde op sÿn plaetse weď/eñ hi creech een leeder eñ clam bouen op dat huys eñ brac al dat dack af/ eñ hi ghinc lancx die lattē buytē af vten huyse vāden dake op de strate eñ hi ginc wech. De smit hoorde veel vallē op den solder eñ hi volchde hē mettē anderē knechtē ende sach dattet dack af gebroken was vāden huyse/ eñ dat vlespiegel daer wt was ghegaen. Doe wert die meester noch grammer eñ nam een sweert ende wilde hem nae loopen/ maer die knechten hielden hem ende seyden. Meester laet v beslieren/ hi en heuet anders niet gedaen dā ghi hē gehetē hebt/eñ ghi hebt hem daer bouē wtē huyse hetē gaē/eñ dat heeft hi gedaē alsmē siē mach Eñ die meester moeste te vreden sÿn ende laten sÿn dat weder maken want vlespieghel was wech.

¶ Hoe hem vlespiegel v̄huerde met eenen schoemaker.

Op een tÿt diende vlespieghel bi een schoemaker die lieuer op die merct was dā in sÿn huys om werckē. Op een tÿt seyde vlespieghel als die meester wt ghinc. Meester

wat fatsoen sal ic sniden. Die schoemaker seyde snyt cleyne
eñ groote gelijc die swijnherd̄ wter porten drijft. vlespieghel
seide wel. eñ hi versneet veel leers tot swijnē ossen eñ koyen
geitē eñ caluerē paerden. Als hi tsauonts te huys quam eñ
sach sijn leer v̄sneden tot beestē clauwē so wert hi grāeñ sey
de wat hebdi gesneden eñ hebt mi so veel leers v̄ddruē. vle-
spiegel seyde ic hebt gemaect also ghi dat hebbē wildet. Die
meester seyde dat en is also niet ic en heb v niet geheeten dat
ghi mij leer soudet v̄deruē. Lieue meester seyde Vlespieghel
ghi seyt mi dat ic vandē leer snidē soude groot ende cleyn als
die swijnherder vter poortē drijft/ic heb also gedaē. Die mee
ster seyde dat en meende ic also niet/ic meende dat ghi cleyne
schoenē eñ grote snidē soudet eñ nayē. Doe seyde vlespiegel
meester hadt ghi dat ghesept/ic hadt gheerne ghedaen ende
noch doen soude. Doe v̄gaf hē zij meester wāt hi hē geloof-
de te doen dat hi hē seyde. Des anderē daechs sneet die mee-
ster selue die schoenē eñ gafse doe vlespiegel eñ seyde/ naiet
die cleyn schoenē mettē groten deen door dander wech. Die
meester wilde sien oft vlespiegel doen soude ghelijc hi hē sey
de/also hi ooc dede. want hi nā eenē cleynē schoen eñ stacken
door eenen grooten schoen eñ naydese doe te samē. Dit sach
die meester eñ seyde. ghi sijt een goet knecht want ghi doet
datmē v heet. Vlespieghel seyde/die doet datmē hē heet dye
en werdt niet geslagē so verre alst mogelijc is. Die schoema
ker seyde. Ja knecht die woordē warē also maer mij menin
ge en was also niet wāt ic meēde dat ghi eerst sout nayē een
paer cleyn schoen eñ daer na een paer groter schoen ghi de
det na mijn woordē eñ niet na mijn meininge. Die meester
was haestich ende nā hē dat gesnedē leer eñ seyde. Siet daer
is ander leer snijt ander schoenen ouer een leest. Die meester
en dacht daer niet meer op eñ ginc vten huyse wel eē vre doe
werdt hi denckende dat hi sijn knecht had geheetē die schoe

nē te snijdē ouer een leest/eñ hi liep haestelic thuys eñ Vlespiegel had alle tleer v̄snedē ouer eē cleyn leeste. Als die meester thuis quā sach hi sijn leer osnedē ouer eenē luchterē cleinē leeste doe seyde die meester. Behoort tottē luchterē schoe geen rechte. vlespieghel seyde/ia meester wilt ghijt hebben ic wild noch wel rechte schoenē toe snidē. Die meester seyde Neemdi deē schoe sond dē anderē. vlespieghel seyde meester ghi seyde mi dat ic soude sniden ouer een leeste. Die meester seyde. Ic soude v wel so lāge hetē dat ic met v soude tuytkerken comen eñ betaelt. mi mijn leer dat ghi mi v̄doruen hebt vlespiegel seyde. Die varre of stier can wel veel leers maken eñ hi stont op eñ seyde. In dit huys heb ic geweest eñ ick en come hier niet weder/eñ hi ghinc ter stadt wte.

¶ Hoe vlespiegel stront voor smeer oft vet vercocht

Als vlespieghel dē scoemaker tot Wismaer veel leers v̄doruen had so was die schoemaker bedroeft als hy dit v̄nā eñ vlespiegel quā wed in die stat tot zijn meester ende seyde. Mi is gecomē eē last ruets of smeers dat wil ic v goeden coop geuen om daer bi v scade wed te v̄halē. Doe seyde die schoemaker. Lieue Tijl daer doet ghi wel aē ende hebdi geedē coop te geuen laet mi dat hebbē. vlespieghel seyde dat sal ic doen eñ zij also vā malcand gescheydē. Doe ghinc vlespieghel tot den beersteker eñ schijthuys vagher die hē vulde. xij. tonnē vā mēscen diet om eenē cleynen penninc. Ende het was indē winter eñ het vriesde seer ende die beersteker vulde die tonnen op vier vinger breet na vol/eñ liet die wel hert beuriesen ō datse niet stincken en soudē. Eñ vlespiegel die dede die tonnē doe brenghen in een herberge ende hi begoot ses tonnen met keerscruyt/eñ die ander ses tonnen met kuecken vet ende doe sloech hise toe. Eñ vlespiegel ontboet sinē meester die schoemaker/eñ hi sloech die tonnen op ende die comenscap beuiel dē schoemaker sinen meester seer wel.

Aldus werdē sī des coops eens/eñ hi soude geuen voor dat last.xxiiij.gulden de.xij.gulden gereet eñ die andē.xij. gulden ouer een iaer daer na. Eñ Vlespieghel nā dat gelt eñ repste vā daer/wāt hi sochte voor dat eynde. Doe was die scoemaker vblijt eñ ontsint dat goet eñ meende dat hi sijn v ooledē scade vhalē soude eñ hi badt tegē den derden dach veel scoemakers gesellen om veel leren te smeren die welcke ghesellen alle quamen om dē schoemaker te helpen/ende sī wilden dat vet smeltē eñ wachten een tonne biden viere. Ende doe den diet werm begonst te werden so werdt hi stinckende eñ sī sepden tot malcanderen dat sī in haer broet gescheten hadden. Doe quam die meester eñ sepde. Eic make sijn schoenen schoon wāt een vā v allen heeft inden diet getreden. ende sī sochtē al omme eñ sī en vonten niet. Eñ doe souten sī eē vāden tonnen wt gieten inden ketel so saghen sī datter stront was datter stāc/eñ lieten dat werc staen eñ liepen wech om vlespieghel te soecken maer hi was wech. Eñ die schoemakere moesten liden die lesse scade totter persser.

Hoe Vlespieghel diende een cleermaker.

Op een tijt diende vlespieghel een cleermaker tot Berlijn eñ als hi wercken soude/sepde die meester. Als ghi wilt nayen soe napt wel ende dichte datmen dat niet en sie. Doe ghinc vlespieghel onder een tonne sitten nayen. Dit aensach die meester eñ sepde. Wat wildi nv beslaen dit is een wonderlijc nayē. Doe sepde vlespieghel meester ghi sepdet wi dat ic nayē soude datmēt niet sien en soude/eñ dit en sietmen niet noch ic selue en mach dit nayē niet sien. Doe sepde die meester. Lieue knecht nayet alsoe niet: maer nayet datment sien mach. Eñ vlespieghel dede also. Ende dē derdē dach des auōts was die meester seer vmopt/eñ hi wilde te bedde gaē. Eñ soe was daer eē grauwē boerē tabbaert hals onge maert diē werp die meester hē toe eñ sepde. Neemt dē wolf

eñ volmaectē. wel meester seyde vlespieghel ic salt doen. Eñ ghinc slapē/ eñ dachter niet meer op. Ende vlespiegel sneet der boerē rot in stucken eñ maecter af eenē wolf/ met hooste/ lijf ende beenē/ eñ nayde dat te samen eñ stelde op die tafel met stocken eñ so geleket eenē wolf. Des morghens als die meester op stont vont hi dit dus staende so wert hi vstrict eñ seyde wat duvel hebdi gemaect/ vlespiegel seyde eenē wolf gelijc ghi mi geheetē hebt. Die meester seyde/ so en meende ict niet: wāt eenē grauwē boerē rot heet hier een wolf. Doē seyde vlespieghel had ict geweten/ ic hadt geerne ghedaē: ick had lieuer den rot gemaect dā eenē wolf. Die meester was int eynde te vreden/ eñ hi prees sijn werck. Doē geuielt na. iij oft. iiij. dagen dat die meester had geerne geslapen/ eñ daer was een rock die volmaect was sonder die mouwē en warē niet ingenayt so nā die meester dē rock eñ de mouwen ende werpse vlespieghel toe eñ seyde: werpet die mouwē aenden rock. Vlespieghel seyde wel. Als die meester nv slapen was so dede vlespiegel twee keersen bernen/ eñ hinc den rot aen eenē hoet eñ settē aē elcker sidē vandē rock een keersse ende stont eñ werp alle dien nacht lanc die mouwen aenden rock tot des morgens vroech tot dat die meester op stont vanden bedde/ eñ die meester quā eñ aensach: maer vlespieghel liet dat ongemerct eñ werp altijt. Die meester seyde wat sotternie doet ghi nv/ vlespieghel seyde al vgramt/ is dit sotternie aldus heb ick alle den nacht gestaen: dat wistu wel bat dattet vloien arbeyt was. Die meester seyde wistic dat ghijt al so vstont/ ic meende dat ghi die mouwē sout ingenayt hebbē. vlespiegel seyde die duvel moet v haelē/ hadt v meninge geseit. ic had die mouwē gheringe ingenayt: ende hadde dā ooc wat gestapē/ nv meester nayt ghi ic wil ooc wat slapen. Neen seyde die meester/ ic en heb v voor geē slaper gehuert eñ si woudē kiuende/ eñ die meester woude sijn keersse be-

taelt hebben maer vleſpieghel nā ſijn dingē eñ ghinc wech.

Hoe vleſpieghel te Lubeke dē wijntapper bedroech.

OP een tijt quā vleſpiegel te Lubeke mer hi wachte hem vz hi daer niemāt ſcalc hept en dede wāt daer was een ſcharp recht. Daer was een wijntapper inder heerē kelder ſeer ſpitich eñ hoouerdich/eñ hi ſepde dat hi wel wilde ſiē eenē man diē hē ſoude bedriegen eñ hē begecken in ſijn wijſhept daer om waren daer veel borgerē op hē grā. Dit hoorde vleſpiegel eñ bedachte hoe hi den wijntapper bedriegē ſoude/eñ hi nā twee ghelijc kē kannen die een vol waters diē hi onder ſinē mantel vboi gen hadde/eñ die anō was ydele eñ die drioech hi openbaer eñ ghinc inden kelder eñ liet hē een kanne wijns tappē. Eñ doen nā hi die kanne meetē wijn onō ſinē mātel: eñ de kāne nietten water ſette hi openbaer int onder vat ſoe dattet dpe wijntapper niet en ſach/eñ ſepde/wat coſt den pot wijns die tapper ſepde, x. witten. Doe ſepde Vleſpiegel die wijn is mp te diere ic en heb maer. viij. witten mach ic hē daer om hebbē. Die tapper ſepde eñwerdt grā/wildi den wijn ſetten dat is geen noot/tis een geſettē coop eñ die hē ſo niet en wildpt laet den wijn inder heeren kelder. Doe ſepde vleſpieghel dat en wille ick niet/ic en heb maer. viij. witten wildi die niet ſoe

giet dē wȳn weder wt. Doe nā die wȳntapper den wȳn in-
seer grammen mocde eñ hi stoute doe dē pot wt int wȳnvat
eñ meende dattet dē wȳn was mer dat was twater/ eñ dye
wȳtapper seyde wat lidi vooreen sot. laet ghi den wȳn tap-
pen en condi die niet betalen. Doe ghinc vlespieghel wech
met sȳnder kannen wt eñ seyde/ ic sie wel dat ghi een sot sȳt
wāt nyemant en is so wȳs hi en werdt wel vā sotten bedro-
gen al waerdi ooc eē wȳntapper. Eñ vlespieghel ghinc wech
eñ de kanne mettē wȳn droech hi met hē onō den mātel eñ
de tapper trac hē der woondē aen eñ riep eens heerē knape
eñ liepē vlespiegel na op der stratē eñ tastē hē aen. Doe von-
den sy hi hē .ij. kannē een pdel eñ een met wȳne. eñ si spraken
hē aen vā diefte eñ brachten hē in die geuangenis eñ som-
mige seydē dat hi daer om die galghe vdiēt had/ sommighe
seyden dattet een repne boeuerie was. die hoouerdige wyn
tapper soude voor hē hebben gesien na dat hi dagelicx sept
dat hē nyemāt en soude kōnē bedriegē/ eñ dattet vlespiegel
ghedaen hadde om sȳn groote vmetenheyt wille. Maer die
op vlespiegel gram waren seydē dattet dieuerie was eñ dat
hi daer om moeste hangē/ eñ die sententie der galgen wert
ouer hē gegeuen. Als nv dē dach quā datmē hē wtleydē sou
de ter galgē/ so quā dat geruchte ouer alle die stadt vā Lube-
ke so dat alle mā te voete eñ te peerde daer quā. So dat dye
herē vā Lubeke sorchden dat hē vlespieghel genomen soude
wordē wāt sommighe wildē sie zȳ eynde om dat hi so auon-
tuerlic geweest had Die zōmige meendē dat hi swartte cōste
onde/ eñ dat hi hē daer mede vlossen soude/ maer dat meeste
deel haddē hē wel willē sien vloss te werdē. Eñ de vlespiegel
dus wt gheleyt wert ter galghen sweech hi al stille so dattet
volc seyde dat hi al leuēde doot was/ maer als hi onō die gal
ge quā begeerde hi metten heeren te spiekē/ eñ hi badt hem
oetmoedelic y allēde op sȳn knien dat si hē een bete wildē cō

senteren/hi en wilde niet biddē ā leuē om lijf noch gelt noch goet/maer om een cleen sake datmē sondē scade wel doē soude/eñ elc raetsheere wel doen salsonder eenē penninc costen te doē. Die raetsheerē vā Lubeeck warē daer piesenteñ ghingē op een side eñ hieldē raet na dat si sijn woondē hadden ghehoort so ouerdroegē die heeren te samē dat si wildē sijn bede consenteren. Do warē daer veel die vlangen hadden wat hi bidden wilde/eñ die heerē sepdē dat zij bede geschien soude wtgenomē die voorsepde punten. Doe sepde vlespieghel om die voorsepde puntē en sal ic niet bidden/maer wildi anders mij bede houdē/so bid ic v dat ghi mi wilt elc v hant daer op geuē. Eñ dat dedē die heeren altesamē eñ gelooftē hem met hande eñ monde zij bede te doen. Doe sprac vlespieghel wāt ic wel weet dat ghi valt sijt vā uwē woondē so bid ic v mij herē eñ raet vā Lubeke dat elc raetsheere bisondē sal comen als ic nv gehangē ben/due dagē lanc alle moigē/eñ die borghemeester eerst eñ die raetsheeren na eñ cussen mi mettē monde nuchterē voor minen eers. Doē spogē si wt eñ sepden dat en waer geen behoorlike bede. Vlespieghel sepde. Ick houde dē eerliken raet vā Lubeke so eer vast vā woorden dat si wel sullen houdē dat si mi gelooft hebbē met handē eñ met mōde. Des ghingen die heeren wedē te rade soe dat si bi gonsten eñ anō toeuallēde sakē sloten datmē hē los laten soude/eñ si lieten hē loopen. Eñ so vtrac vlespieghel van daer ende men sach hem niet meer te Lubeke.

¶ Hoe vlespieghel een builmaker wert.

Op een tijt waren dye kuer vorsten tweedracht rich wie Roomsch coninc soude zijn. So wert die graue vā Huppellenborch daer toe gecoren. Do wasser noch die meenden met gewelt Roomsch coninc te wondē/so moesse die nieu gecoren coninck. vi. weken voor Francfort out liggen/vbeiden de alle die genc die hē daer af slaen wilden/soe dacter groot

volc v̄gaerde. Dit v̄nam vlespiegel eñ dachte daer sullē veel heeren v̄gaderen si sullē mi wat geuen al waert maer eē silueren wapen daer wil ick trecken. Als vlespiegel nv bi franckefoort quā vāt hi den bisschop vā Trier eñ om dat hi auontuerlic ghecleet was so vraechde hē die bisscop wat man hy was/vlespiegel seyde ick ben een brilmaker eñ come wt brabant/eñ ic en can nergens geen werc gecrigen wāt ons ambacht en dooch nv niet. Die bisscop seyde ic meēde dat v ambacht dagelicx soude beterē wāt die mensten werden so langer hoe trancker int gesichte daer om soudemē met rechte wel brillē behoeuē/vlespiegel seyde genadige heere ghi segt waer maer een dinc bederft ons ambacht dat ick v wel soude willen seggen wildi v daer niet in n̄ grammē. Die bisscop seyde/segget vri sond̄ sorgen wattet ooc is/wi zȳ wel gewbōlic vā uwes gelijckē te horē sprekē. Doen seyde vlespiegel genadige heere dat bederft dat brilmakē / eñ tis te besorgē dat al heel v̄gaen sal/wāt ghi eñ and̄ groote heerē als die paus eñ ander cardinalē bisschoppē keyser coningē hertogen eñ ander heeren rechteren eñ regeerders der steden eñ landen god betert nv ter tijt door die vinger sien/eñ nz en willē merken wat recht of onrecht is door gelt eñ gauē. In oudē tiden plagen die heeren inden rechtē te studerē dat si weten soudē wien si recht doē soudē eñ dien tiden behoefdemen veel brillen eñ doe was ons ambacht goet. Eñ die priesters plagen ooc veel te studeren meer dan nv eñ doe worden die brillen al v̄cocht/mer nv lesen si dicwil vā buyten haer ghetiden eñ si en doē in.iij.wekē nz eē boec op om studerē daer om wert ons ambacht al v̄doruen. Eñ dit gebrec is so gemeen inden lande so dat die boeren leeren door die vingher sien. Die bisscop v̄stont den text sonder die glose eñ seyde tot Vlespiegel volcht ons tot Franckefoort ic sal v geuē mȳ wapenē eñ cledinge. Eñ vlespiegel bleef daer biden herē tot dat die keyser

gemaect was eñ doe trac hi weder na saſſen lant.

Hoe Vlespieghel hem vhuerde voor een cock.

EEn conpman woonden in Hilderſſen die op een tijt ghinc wandelen bupten der ſtadt/ daer hi vlespieghel vãt liggẽ in groene gras/eñ hi vraechde hẽ wat geſellen hy ware. Vlespieghel antwoorde met bedecter ſcalcheyt dat hy ware een cock knecht eñ hi en hadde geen dienſt. Die coopman ſeyde/wildi een goet knecht sijn ic ſal v hueren eñ goet loon eñ cleyõ geuẽ/ ic heb een wijf die altijt ouer de cockẽ claget. Vlespiegel geloofde dẽ coopmã te zijn een getrou knecht Doe vraechde die coopman hoe is uwen naem/vlespieghel ſeyde ic heete Bartholomeeus. Die coopmã ſeyde die naem is veel te lanc ghi ſult heeten dol. Heere ſeyde vlespieghel ſo ghi wilt ſo wil ic heten/doe ſeyde die coopman ghi ſijt recht mij knecht. Gae wi te ſamẽ in onſen hof õ wat gruen crupden te plucken om daer mede ionghe honderkens te vullen wãt ic heb tegen morgen gaſten genopt die ſoude ic geerne goet chier doen. doe quamẽ ſi te ſamẽ tot huys/eñ die vrouwe ſeyde lieue man wat ſuldi metten knecht maken meẽdp dat v broot vſtimmelen ſal. die coopmã ſeyde dat ſuldi morgen vroech wel beſien/eñ hi riep dẽ knecht eñ ſeyde. dol nemet den korſende volcht mi int vleeshuys. Eñ die coopman cochte vleeſch om braden eñ hi ſeyde tot ſinẽ knecht. dol legget dat vlees morgen vroech aẽ eñ latet koel eñ lanclamich af braden dattet niet en verberne eñ dat ander vleeſch maket goets tijts gereet. Eñ vlespieghel ſeyde wel mij toncker eñ hi ſtont des morgens vroech op eñ bracht die ſpiſe biden viere ſonõ dat vleeſch datmen braden ſoude dat ſtac hi aen een ſpit eñ ſtelder tuſſchen twee bier vaten inden kelder dat tet coel liggen ſoude eñ met vbernẽ tonde. Om dat die coopmã gaſten hebben ſoude ſo quã hi voor te huys om te beſiẽ of die ſpiſe gereet was daer hi ſinen knecht na vraechde vle-

ſpiegel ſeyde ia hcere ſonō dat gebiact. Die coopman ſeyde waer is dat. Vlespieghel ſeyde aen een ſpit in dē kelō tuſſchē twee bier tonnen it en wiſte gheen koelder plaetſe in huys wāt ghi ſept mi dat ict koel ſoude leggē dat niet en verberde eñ ic en wiſſet niet wanneer ghi dat gebraden hebben wildet Als die coopmā nv aldus ſtont mecten knecht ſoe quamen die gaſten dien die weert dat ōtelde daer dye gaſten al mede loegē maer die vrouwe en was des niet te vredē eñ ſi wilde den knecht quīt zīn/ die coopman ſeyde wijf weeſt te vreden ic moet tot goſlaer ſijn daer moet hi mi vueren/ eñ als ic van daer weder come dan ſal hi ōhupſen. Dus ghinck die coopmā met ſinē gaſten ter tafelen eñ maecte goet chiere. Ende des avonts riep die coopmā ſinen knecht eñ ſeyde. Vol berept den waghen tegē morgē vroech/ wātick eñ een pieſſer moetē morgē vroech na Goſlaer repſen dus maect den wagē ghereet eñ ſmeert hē wel. Als nv eick wel ſlapen was ſoe ſmeerde vlespieghel den waghē wel binnē eñ bupten al vet. Eñ des morgēs vroech ghinc die coopmā te wagen metten pape eñ reden te ſamen/ eñ tuſſchē wegē ſloech die pape zīn handē aen die leeder eñ maecte ſijn handē vet eñ ſeyde wat duuel is hier ſo vet. Eñ ſi riepē vlespieghel eñ beſagē hē bey den wel/ ſo waren ſi alle beyde onrepn vādet vette achter eñ voiē/ eñ die meeſter eñ die pape werdē grā op Vlespieghel. Doe quā daer een boer met een waghen ſtroos dat hi wilde ōcoopen daer ſi wat ſtroos af rochten eñ mactē den wagen ſchoon alſo ſi beſt coſten/ eñ ſaten wēd inden waghen. Doe ſeyde die coopman met gramen moede vaert nv voort aen die galge. Als vlespiegel wat voort geuaren was ſach hi vā verre een galge/ eñ hi voer onō die galge/ eñ als die waghen daer onō was ſo hielt hi ſtille mettē wagē eñ hi ſpande dye peerdē wt. Doe ſeyde die coopmā wat wildi nv maken vlespiegel ſeyde ghi hietet mi onō die galge varē daer zīn wi nv

ic meende dat wi hier ſoudē herbergen. Doe ſach die coop-
man vtē wagen eñ hi ſach datſe onō die galghe waren: wat
wildē ſi doen ſi worden beyde lachende/ eñ die coopmā ſeyde
vaert recht voort eñ ſiet niet om. Doe tooch vleſpieghel dē
naghel vten lancwaghen/eñ als hi een ſtuc weges gevaren
was ſo ghinc den waghen van malcāderen eñ dat achterſtel
mettē meeſtē deel vandē waghen bleef ſtaende mettē lieden
eñ vleſpieghel voer wech eñ ſi riepē eñ liepē hē na ſo lāge dz
ſi hē wedō cregen. Eñ die coopmā wilde hē ſlaen mer die prie
ſter beſtierde hē na zȳ beſt. Doe volbrachtē ſi haer repſe ende
die coopman quā wedō thuys met vleſpiegel. Doe viaechde
zȳ huyſvrou hoe hi met zȳ knecht ghevaren had. Die coop-
mā ſeyde avontuerlic genoch maer wi ſȳn noch wedō comē
Doe riep die coopman vleſpiegel eñ ſeyde. O knecht bliuet
deſen nacht hier/ eñ eet eñ duncr eñ rupmt moigē dat huys
ic en wil v hier niet langher hebben ghi ſȳt een quaet ſcalck
maer ghi gaet. Vleſpiegel ſeyde wel lieue meeſter. Als hi des
morghens op geſtaen was ſoe ſeyde die coopman. Eer ende
dunct eñ rupmt dā mȳ huys/ick gae ter kercken ſiet toe dat
ick v niet meer en vinde: of die duuel ſal v beſchȳten eñ vle-
ſpieghel ſweech al ſtille. Eñ als diecoopman ter kerckē was
ſo beſtont vleſpiegel dat huys te rupmē eñ hi droech al wtē
huyſe dat hi draghen conde. Eñ den coopmā wert dit geſeit
eñ hi quam vter kercken eñ ſach vleſpieghel linen huyſraet
op die ſtrate draghē. Doe ſeyde hi. O ghi vroome knecht wat
doet ghi nv: vleſpiegel antwoorde. Ghi ſeyt dat ick v huys
rupmen ſoude eñ gaē wech. Die coopmā ſeyde laet mȳ din-
gen ſtaen eñ gaet vooiden duuel. Ap iacen ſeyde vleſpieghel
ic doe dacmen mi heet/ eñ noch en can ic gheenen danck vdie
nen. Eñ alſo ſcheyde vleſpieghel vandē coopmā/ eñ die coop
mā dede linen huyſraet wedō in ſȳn huys dragen die vleſpie-
gel vten huyſe gedragen hadde.

Hoe vlesspieghel te gaste genoot was.

IN Tunenborch woonde een flopte maker dye metten nette eñ mettē lodderhout gelopen had achter lande so dat hi van alle scalchept wiste. dese quam op eē tijt bi vlespieghel eñ badt hē te gaste eñ seyde. Comt morgē noen met mi etē dat ghi cont. Wel seyde vlespieghel / eñ hi en vūlōt die woorden niet also. Ende als hi des anderen daechs woude gaen etē / so vant hi thuys al gesloten so ghinc vlespiegel wā delen tot dattet ouer noen was eñ thuys bleef al ghesloten: doe dacht vlespiegel dat hi bedrogē was / eñ hi ghinc wech. Des anderen dages vāt hi den pijpmaker op die merct eñ seyde, Vriēt als gi pemāt nopt slupt ghi dan v doze eñ huys Die pijpmaker seyde. Ic seyde dat ghi soudet comē eten dat ghi condet / eñ doe dat huys ghesloten was doe en cont ghi daer niet in om eeten. Doe seyde vlespieghel danc hebt daer af dat en wiste ic niet / ic leere noch alle daghe. Doe loech dye pijpmaker eñ seyde nv sonō spotte gaet voē tot minē huysse / eñ ic sal v volgen daer is gebradē eñ gesodē bidē viere ick en sal geen gasten meer hebben ghi sult daer alleene wesen. vlespieghel gint terstont tot des pijpmakers huys eñ hi vō det also als die pijpmaker hē gesept hadde / eñ die vrouwe bereide die spise / eñ vlespieghel seide totter vrouwen dat si soude gaen met haer maecht tot harē man / hi hadde eenē groten stuer dien moestē si hē helpē diagen eñ ic sal so lange dat spit keeren. Die vrouwe seyde lieue vlespiegel doet doch dat ic sal geringe wedē comē. Alsoe ghinc die vrouwe metter maget vten huyse eñ quā harē mā int gemoete die haer vraecht de waer om si so seer liep. Hi seyde vlespieghel is tonsent eñ seyde dat v geschoncken was eenē grotē stuer dien souden wi v helpen diagen. Die man wert grā eñ seyde, Condi niet te huys gebliuen hi sal daer een scalchept mede meenē. Eñ als si vten huyse waren so sloot vlespieghel dat huys al om-

me eñ die pijpmaker seide. Wijf siet ghi wel wat sluer ghi ha
lē sout/eñ hi clopte aen die duere/ vlespiegel seyde laet staen v
cloppē/wāt dese weert heuet mi geseyt dat ic hier alleē soude
wesen eñ geē gastē meer/daer om comet na der maeltijt wed
Die pijpmaker seyde dz en meēde ic also niet / eñ hi ginc met
zij wijf eñ maget ind gebuerē huys tot dattet vlespieghel be
liefde. Eñ vlespiegel maecte alleē goet chier eñ tē lestē dede hy
die duere opē eñ die pijpmaker quā in huys eñ seyde. Dat en
plagē goede gastē nz te doē/ datse harē weert vtē huyse sluy
tē/eñ aldus wert die weert betaelt van Vlespieghel.

¶ Hoe vlespieghel gewan een leyts laken.

Altijt wilde vlespiegel wel etē eñ drinckē eñ nz werckē
so moest hi practiserē om te crigē etē eñ drinckē Op eē
tijt quā hi tot Olsen op eē iaer merct wandelē. So sach hi eē
doipmā coopē een gruyē leyts lakē/ so dachte vlespiegel hoe
hi dē lātmā beduegē mochte ō dz lakē te gecrigē/eñ hi vraech
te waer die lantmā te huys hoordē. Eñ vlespiegel nam eenē
scotschē pape eñ eenē anderē boeue diē vlespiegel seyde ghy
moet mi helpē tuygē dattet lakē blau is dz die boer daer dra
get/ghi sult eenē goedē penninc hebbē winne ic dat lakē van
dē boer. Dus is vlespiegel ter poortē wt ghegaē eñ die paep
eñ die and gesellē volchdē elc bisond vā verre/ eñ als hi eē tee
kē gaue dat die eerste soude aēcomē/eñ daer na die paep. Nu
is vlespiegel tē eerstē comē bi dē boer eñ vraechde hē waer hi
dat schoō blau lakē gecocht hadde. Die boer seyde dattet was
groē eñ niet blau. Doe seyde vlespiegel ic stelle.xx.guldē tegē
tlakē dattet blau is/eñ die eerste mēsce die ōs bi comet eñ v̄we
kent die salt seggē / dies warē si beyde te vredē. Eñ vlespiegel
gaf dē geselle een tekē eñ quā aen. Die boer seyde. Wi ewe ki
uen om te seggē vā wat v̄wen dit lakē is / nu segt die waerhz
eñ wat ghi segt daer sijn wi beyde me te vredē. Die geselle sey
de/dat is recht schoō blau laken. Neen seyde die boer ghi sijt

beyde twe scalckē ghi hebt dit met malcāderē ouerdragē om mi te bedriegē. Doe seyde vlespiegel ō dz ghi dz segt so wil ic dz latē zij eñ hier comet eē priester gaē wat hi daer af seyt daer bē ic mede te viedē/wāt hi is eē priester gods hi en sal nz liegē des was die boer te viedē. Eñ als die paep bi hē quā seyde vlespiegel. Here segt ōs wat v̄we heeft dit lakē. Die paep seyde vriendē dz siet ghi wel. Die boer seyde dat is waer maer dese twe seggē dattet gelogē is. Die paep seyde wat heb ick met v kinē te doē oft swert oft wit is. Die boer seyde ick bid v heere willet ōs doch sceydē. Die paep seyde ō dz ghyt aē mi begeert so en cā ic anders niet gesiē aē dit lakē dā dattet blau is. Doe seyde die boer waerdi geē pape ic seyde dz ghi daer aē loget/eñ dat ghi alle drie scalckē waert/ maer om dz ghi eē priester sijt daer om moet ict gelooue. Eñ hi siet vlespiegel dz lakē volgē met sinē gesellē daer si hē mede cleedē tegē diē winter/ eñ die boer moeste dies ontbeerē eñ selue gebreeck hebben.

¶ Hoe vlespiegel dē. xij blinden om gode wille gaf. xx. gulden alsoe si meenden.

Inde stadt vā Hanouer was Vlespieghel daer hi veel auontuerē bedreef. Soe reet hi op eē tijt buytē der stadt spaceren ende so vant hi. xij. blinden opten weghe ghaen. Doe seyde vlespieghel waer wildi ghy blindē

Die blindē bleuē staen eñ hoorden hē spreken/eñ hoorde wel dat hi te peerde was so meendē si dattet een edel mā was/eñ dedē hem reuerencie eñ seyden. Lieue ioncker wi hebben in der stadt gheweest ende daer was een rijck man ghestouuen daer deyldemen ouer. Vlespiegel seyde. Tis wonderlic cout/ ick sorghe dat ghi doot vriesen sult ghaet weder in dye stadt in die herberghe daer ick wt com n ben daer sijn.xx.gulden (maer hi en gas den b'inden niet) die verteert daer eñ maect goet chier so langhe als die duerē tot dat die winter wech is eñ hi noemde hē d'e herberge daer si na vragē sonden. Dye blinden bedancten hem seer/eñ elck meende dat die ander dat gelt hadde/eñ so gingē si weder in die stadt in dye herberghe daerse vlespieghel gewesen hadde. Als die blindē in die herberge quamē soe seydē si. Heer weert ons quam tegen gereden een fijn man die ons om gods wil gaf.xx.guldē ende die souden wi om sinent wille verteeren tot dat die winter wech ware. Die weert was ghierich na tghelt ende nam die blindē in/ende dachte niet dat hi vraghen soude wie van hem lieden die.xx.gulden hadde maer hi seyde. Wel mijn vrienden ick sal u goet chiere doen tot dattet ghelt verteert was. Doe seyde die weert/broeders willen wi rekenē die.xx.gulden sijn al verteert. Die blinden leyden wel heer weert. Doe sprack daer een vanden blinden ende seyde die die twintich gulden heeft die gheue die den weert ende betale hem. Die een seyde/hi en hadde die twintich gulden niet / die ander seyde des ghelijcx / die derde seyde oock alsoe/die vierde seyde des ghelijcken totten laetsten toe. Die blinden satē eñ crauden haer hoofden/wat si waren bedroeghen/doe dacht die weert wat sal ick nu maken/laet icse gaen so en hebbe ick niet vā minen cost/behoudicse langer soe teren si mi noch meer af/ende hy wert gram ende sloot die blinden achter in sijn verkens kot

eñ brocht hẽ ſtro eñ hop. Vleſpieghel wert denckẽde dat bidꝛ
tijt was dat die blindẽ haer gelt vteert haddẽ eñ hi vercleede
hẽ eñ quã geredẽ ter herbergẽ daer die blindẽ warẽ. Als vle
ſpieghel nv ſijn peert in die ſtal ſoude leydẽ ſo ſach vleſpiegel
daer die. xij. blindẽ indẽ ſwijnẽ ſtallingẽ eñ hi ginc tottẽ weert
eñ ſeyde wat ſinnẽ hebt ghi dat ghi die blindẽ alſo ghecloten
houdt/hebdi geen ontfermẽ ouer die arme liedẽ. Die weert
ſeyde ic wilde dat ſi warẽ daer alle waterẽ vgaderẽ/eñ dat ic
minẽ coſt betaelt had/eñ hi vtelde hẽ hoe hi bi die blinde be-
drogẽ was. Doe ſeyde vleſpiegel mogẽ ſi geen borge genierẽ
Die weert ſeyde ic ſoude niet eenẽ goedẽ borge te vredẽ zijn eñ
latẽ die onſalige blindẽ loopẽ/vleſpiegel ſeyde wel dan ick wil
gaen beſiẽ of ic eenige borge vindẽ can. Eñ hi ginc tottẽ pro-
chiaẽ eñ ſeyde. Mijn lieue here wilt doch wel doẽ. Hier is mijn
weert die beſetẽ is woldẽ vandẽ vpãt in deſer nacht/ende hi
bidt v dat ghi diẽ wt bannẽ wilt mẽ ſal v wel loonẽ. Die pro-
chiaẽ ſeyde. Dat ſal ic gaerne doẽ/mer hi ſal. ij. of drie dagẽ bey
dẽ/wãt dat en mach metter haeſt niet gedaẽ ſijn. Vleſpieghel
ſeyde wel dat is goet maer ic ſal ſijn wijf halẽ dz ghijt haer ſel
nẽ moecht ſeggẽ. Doe ſeyde die prochiaẽ laetſe comẽ ick ſalt
haer ſelf ſeggẽ. Doe ginc vleſpiegel wedꝛ tottẽ weert eñ ſeyde
ic hebbe eẽ borge gecreghẽ dz is hier v prochiaẽ die wil hier
voor gelouẽ dat hijt betalẽ ſal hier ãlaet v vrou met mi gaẽ
hi ſalt haer ſelue toe ſeggẽ. Die weert was willich eñ blide eñ
ſendeziñ wijf met hẽ tottẽ prochiaẽ. Doe ſeyde vleſpiegel hier
is die vrouwe/nv ſegt haer ſelue als ghi mi gelooft eñ geſeit
hebt. Doe ſeyde die prochiaẽ wel mijn lieue vrouwe vtoeft ee-
nẽ dach of twee ic ſal dẽ weert wel helpẽ. Doe was die vrou-
we blide eñ ginc met vleſpiegel wedꝛ om te hups eñ ſeyde dat
harẽ mã die blide was eñ hi het die blindẽ vrij eñ los gaẽ. Vle
ſpiegel reẽde ooc mettẽ weert eñ hi maecte hẽ ooc vã daer.
Optẽ derdẽ dach ginc die vrouwe eñ maẽde den prochiaen

om die.xx.guldē die te blindē vteert hadde. Doe septe die prochiaē. Nieue vrouwe heeft v dat v mā also geheetē. Die vrouwe sepde ia/die prochiaē sepde/dat is die boose vpāt die wil al gelt hebbē/doē sepde die vrouwe tē is geē boose vpāt ick wil gelt hebbē voor mȳ costē/doe sepde die prochiae mi is gesept dz v mā beseetē is mettē boosen geest biēget he hier ic sal hem daer af helpē biō gratiē gods eñ hē daer wt driuē. doe sepde die vrouwe quade scalckē plagē allulcke vōden te vindē als ſ sullē betalē/is mȳ mā mettē boosen vpāt besetē dat suldi corstelic wel wetē. Eñ ſ liep te huys eñ claechdet haren mā wat die prochiaē gesept had/die weert wert grā eñ greep dē spit mettē ghenade die bidē viere lach/eñ liep daer mede tot des prochiaēs huys/dit siende die prochiaē riep hi zȳ gebuerē te hulpe eñ cloech dat teekē des hepligē cruyces voor hē eñ sepde. Comet mi te hulpē mȳ gebuerē siet desen mā is besetē vā dē boosen vpāt. doe seide die weert ghi sullet mi betalē die pape segēde hē/eñ die weert wilde dē paep mettē spete doorlopē/maer die gebuerē gingē tusschē beyde eñ scheydense/eñ hiel dē den weert met groter crachte vāden prochiaē. Eñ so lāge als die weert leesde so maēde hi dē prochiaen om zȳ gelt vā syn costē die de blindē vteert haddē/dā sepde de prochiaē hy en waer hē niet sculdich/maer waer hi besetē menē duuel hi woude hē daer wel af helpē/dit duerde also lāge als ſ leesden.

Hoe vlespiegel tot pȳleuen den weert veruaerde met eenen dooden wolf.

In pȳleuē woonde een weert die spitich was eñ groot vā spiekē die hē seluē sepde seer doet. Do quā vlespiegel daer indē winter ter herbergē/so datter veel sneeus lach loe quamen daer ter herberghen seer spade oft late inder nacht die coopliedē wt Dallen/doe spiet de weert spitelic tot hē liedē eñ sepde. waer duuel hebdi dus lange gheweest dat ghy dus laet inder herberghen coemt. Die coopliedē sep-

den heer weert en ſpreeckt ſoe niet wi hebben crancke anō-
tuer gehadt onō wegē wāt een wolf heeft ons veel leets ge-
daē mettē ſince/ eñ wien condē hē niet ontſlagē werden/ dat
heeft ons ſo lange doē toeuē. doe dit die weert hoorde ſpraeck
hi ſeer ſpitelic dat haerō die liedē hē vā een wolf veriagē lie-
tē eñ beroeuē al quamē mi alleē.r.woluē tegē int velt/die wil
de ic ſlaē eñ vriagē. Aldus beſpotte die weert dye coopliedē al
dē auōt tot dat ſi te bedde gingē/ eñ vleſpiegel ſadt hier bi eñ
aenhoorde die ſpotterie. Als ſi te bedæ gingē werdē die coop
liedē eñ vleſpiegel op eē camer geweſen. Eñ als ſi te ſamē op
een camer warē/ ſo ouerdroegē ſi onō malcāderen wat ſi beſt
mochtē doē om dē weert vāzyre ſpotterniē te betalē om hē
ſo ſinē mōt te ſtoppē/ doe ſepde vleſpiegel/ die weert is groot
vā ſpickē/ belieuet v liedē ic ſal hē wel betalē dat hi v liedē nv
meer vāæn woluē ſal leggē/ dat wildē die coopliedē wel euæ
gelooſden vleſpiegel weō te geuen dat gelt dat hi vteert had
eñ noch meer/ doe ſepde vleſpieghel repſet na v comenſchap
eñ als ghi weder coemt/ ſo coemt hier ter herbergen ic ſal dā
hier ooc ſyn/ eñ wi ſullē den weert betalē/ des morgens ſton-
dē die coopliedē op eñ betaelden den weert voor haer coſten/
eñ doen vleſpieghel eñ repſden wech. Die weert riep hem in
ſpotte na. Nv ghi coopliedē liet voor v dat v dye wolf niet en
bite. Die coopliedē ſepden/ dāck hebt heer weert dat ghi ōs
ſoe wel waerſcuwet etē ons die woluē ſoe en vindē wi v hier
niet noch en comē wi niet weō eñ ſi reden wech. Eñ vleſpie-
ghel reedt wt/ eñ had die auontuere dat hi een wolf heeft ghe
uangen dien hi dode eñ lier hem al ſtyf beurieſen. Eñ als dē
dach quā dat die coopliedē beſchepdē haddē daer weder te
ſyn/ ſo nā vleſpiegel den doodē wolf in een ſack/ eñ vleſpiegel
reedt weder tot y zleuen in die herberge daer hy die coopliē-
den vant/ eñ hi bewaerde dē wolf datter nyemāt af en wiſte
Des auonts ſpotte die weert noch mettē coopliedē vanden

wolf/eñ die coopliedē seydē. Tis ons so geschiet mer ghi wilt r. wohiē vlaen mer slaet eerst eenen wolf eñ dan die. x. Dye weert seyde dat soude ic noch al doen / eñ dit duerde noch al le den auōnt lanc tot dat sī te bedde ghinghen. Eñ vlespiegel sweech tot dat hi bi die coopliedē op die camer was eñ seyde, Mijn goede viendē laet mi wat mȳ dingē wē eñ wilt wat wakē. Als die weert metȝ ȳ volc te bedde was / so ghinc Vlespieghel heymelic vanō camerē eñ haelde den doodē wolf die al styf was beuroren eñ droech hē bendē bi wier ende stelde hē met stocken dat hi recht bleef staende eñ hi sperde hem dē mōt wide open mȝ eenē stock eñ stac hē. ij. kinō schoen inden mont eñ ginc weō op die camer bidē coopliedē eñ riep heer weert. Die weert vraechden die coopliedē wat sī wilden hebben. Si riepē wi hebbē grotē doust / laet v waghet of knecht eens te duinckē brengē / wi sullent moigē wel betalē / doe wert die weert grā eñ seyde / dats der Hassen maniere dat sī willē nacht eñ dach duinckē / eñ riep die maget dat sī die coopliedē op die camere duinckē brochte / die maget stont op eñ ghinck bidē viere een keerstē ontstekē so sach sī op eñ sach dē wolf in dē mont eñ sī wert so seer vuaert eñ liet de keerstē vallen eñ liep achter inden hof eñ sī meende dat hi hadde die kinō ghegetē / doe riepē die coopliedē weō waer die maget bleef. Doe riep die weert den knecht dat hi op sōde en brachte die coopliedē te duinckē / die weert meende dat die maget weder slapē was eñ die knecht stont op ende wilde een keerstē ontsteken. Als die keerstē biānde sach hi ooc den wolf slaen eñ meēde dȝ hi die maghet hadde op ghegheten / eñ hi liet die keerstē vallen eñ hi liep inden kelder / doen riep vlespieghel ten derden male dat die weert doch selver hem wilde duincken brengen want daer nyemant en quam oft dat hi een keerstē brachte sī souden selue te duinckēn tappen. Die weert meende dȝ dye maget eñ de knaep weder om in slape waren gheualle eñ

hi stont selue op eñ wilde een keersse ontstekē: eñ doe hi bi dē viere quā viel hi neder ter aerdē eñ riep. Lieue vriendē coemt ons te hulpē hier is een wolf die heuet maghet eñ knaep ver betē. Dit hoorde die maget inden hof eñ die knaep inden kel der eñ quamē geloopen eñ wildē haren meester helpē: ende die cooplieden met vlespiegel quamē ooc af geloopē eñ wer dē lachende eñ seyden. Siet doch desen stoutē mā vā veel be roemens die mt velt. r. woluē wilde v̄slaen eñ nu is hi aldus v̄uaert voor eenen doden wolf in zy̅ huys. Als die weert sach dat hē dit gedaen was in schimpe so wert hi seer veschaemt eñ hi en wiste wat seggē/eñ hi moeste swighē wāt hi schaēde hē sy̅nd̄ groter woordē/eñ sy̅ns beroemens: om dz hi eñ sy̅n volc voor eenē dodē wolf hē v̄uaert haddē eñ hi ghinc weder te bedde. Eñ dit geruchte quā door al ysz̄leuen des hem dye weert seer scaemde. Eñ des morgens betaeldē die coopliedē haer costē eñ ooc voor vlespieghel eñ reden wech: eñ na dier tyt en seyde hi niet van sy̅nder vroemicheyt.

¶ Hoe vlespieghel eenen hont vilde eñ gaf dat vel der weer dinnen voor dat half ghelach.

In een herberge te Staffurt quā vlespieghel op een a- uont daer niemāt en was dan die werdinne / ende dye had een pot hondekē datse lief hadde eñ hiel dat altyt op ha rē schoot als si ledich was. Dus sat vlespiegel bide viere eñ dranc vāden viere. So hadse den hont gewent wāneer men bier dranc/so gaf men hē ooc bier te drinckē in een scotel. Als nu vlespiegel sat eñ dranc / so quā die hont eñ weepsterte op hē eñ spranc hē op sy̅n beenē. Dit siende die weerdinne ende seyde/och goede vrient geuet doch den hont drincken in sy̅n scotele dat is des honts meninge. vlespiegel seyde wel ic salt geerne doen. Eñ vlespiegel gaf den hōt dicwil te drinckēn in zy̅ scotele eñ gaf hē ooc van alles teten dat opter tafelē was vleesch eñ botere/keese/also dat die hont al vol was ende hy

ghinc hē liggen strecken biden viere. Ten leste als vlespieghel ooc vol was so sepde hi totter weerdinnē: wi willē rekenē eñ hi sepde/weerdinne oft ghi eenen gast hadt die v spijse eñ cost gegetē hadde eñ v bier gedroncken eñ hi gheen ghelt en hadde soude ghi daer wel mede te vredē sijn. Die weerdinne meende dat hi hem seluen gemeent hadde eñ dachte niet dat hi den hont meende eñ sepde. Mij lieue vrient mē boricht hier niet hi moet hier ghelt oft pandt geuē. Vlespiegel sepde. Ic bē mij deel te vredē een ander soige voor tline. Eñ die weerdinne ginc daer na in haer camere om haer dingē te wē. Eñ doe vlespieghel sach dat pas gaf nā vlespieghel den hont onō sinen tabbaert eñ ghinc daer mede indē stal eñ hi tooch den hont zij wel wt eñ hi ginc wēō in hups sittē bide viere eñ hadde des honts vel onō sinē tabbaert. Doe riep vlespiegel die weerdinne eñ sepde. Laet ons rekenē. Die weerdinne rekende voor haer costē eñ dranc. eñ doe sepde vlespieghel dat halt gelach voor haer. Die weerdinne sepde wie sal dander helft betalē/ghi hebt dat bier eñ den cost alleē gehadt. vlespieghel sepde ic en heb den cost eñ dranc nz alleē ghehadt. want daer was noch een gast die adt eñ drāc mede eñ hi en hadde geen gelt maer goet pant sal danō helft betalē. Die weerdinne sepde wat ghast is dat eñ wat pant heeft hi. Vlespieghel sepde. Dat is sinē alōbesten roc die hi aen hadde: eñ hi nād; honts vel eñ sepde. Weerdinne siet hier dat is des gastē bestē rock die met mi gegetē eñ gedroncken heeft. Die weerdinne sach wel dattet vel was vāharē hont eñ si wert seer grā eñ spraeck al vloeckende. Waer om hebdi minen hont geuilt. Doe seide vlespiegel. Weerdinne laet staen v vloecken wāt het is v eygen schult ghi hiet mi dat ic uwē hont soude tetē eñ te dinckē geuen: eñ ic sepde v dat die ghast geen ghelt en hadde eñ ghi wildet hē niet gelooven ghi en wildet ghelt oft pant hebben eñ hi en heeft geen gelt om zij gelach te betalē so moeste hi sinē roc te pande laten/eñ neēt dien voor sijn gelach. Doe wert

die weerdinne noch grãmer eñ seyde. Gaet wt minen huyse eñ coemt daer nz wed̃ in. Neen seyde vlespieghel ick en sal wt uwẽ huyse niet gaen mer ic sald̃ wt ridẽ eñ hi sadelde zij peert eñ reedt vten huyse eñ seyde. Weerdinne bewaert den pant wel tot dat ghi v gelt hebt ic wil noch eens weder comen onghenoot eñ ist dan also dat ic van v bier niet en drincke so en derf ic dat niet betalen. ¶ Hoe vlespieghel der seluer weerdinnen op een tijt seyde hoe dat vlespiegel op een rat lach.

Daer na quã vlespieghel in een dorp bi staffurt eñ liet zij peert in een herberge in dat dorp: eñ hi de de and̃ cleederẽ aen/eñ ginc te Staffurt in sijn oude herberghe/ende voor in dat huys lach een rat baer ginck vlespiegel op liggen eñ hi seyde der weerdinnen goeden dach eñ hi vrãgede offe nz wat nieus van vlespiegel gehoort en hadde: si seyde neen ic/wat soude ic vanden scalc eñ dief hooren ic en mach hẽ niet hooren noemen. Vlespieghel seyde wat heeft hi v misdaen dat ghi op hẽ so gram sijt maer nochtans waer hi oyt quã hi en ginc van daer niet sond̃ scalcheyt te doen. Ja seyde die weerdinne dies ben ic ooc wel gewaer gewordẽ want het is ontrent acht daghen gelden dat hi hier was eñ hi vilde minen hont eñ gaf mi dat vel voor zij bier. Vlespiegel seyde dat was een boeuen stuck: eñ dat was niet wel gedac̃ Die vrouwe seyde hi sal daer õ noch

boeuen loon crijgen eñ een quaet eynde. Lieue weerdinne tis al geloont hi sit aldus op een rat. O sprac die weerdinne des si god geloeft: hadde ic daer bi gheweest ic hadde dat geerne betaelt: eñ hadde ic zijnd machtich geweest ic hadde hē selue geraybraect. Doe seyde vlespiegel. Vrou latet daer bliuē wāt doe hi dit seyde lach hi op eē rat/eñ hi seyde adieu ic en comer niet weder.

¶ Hoe vlespieghel een weerdinne mettē bloten eers sette op die heete asschen.

Als vlespiegel vā Romen comē was quā hi ter herbergen daer die weert niet thuys en was eñ vlespieghel vraechde die weerdinne oft si vlespiegel niet en kēde: die weerdinne seyde: neen ic niet maer ic heb wel hooren segghen dat hi een wtgelesen scalck is. Doe seyde vlespieghel met goede woorden. Lieue vrouwe waer om segget ghi dat ghi en kennes niet. Die weerdinne seyde daer en is geen v̄langen aen al en kenne ic hē niet/die liedē seggē nochtans dat hi eē scalc is. Vlespiegel seyde. Vrouwe hi en heuet v doch gheen quaet gedaen/is hi dā een scalc dat moet ghi wetē vā hoorē seggen Die vrouwe seyde. Ic segge also ic vāden liedē heb hoorē seggē die hier ter herbergen gecomen zij. vlespieghel sweech al stille/maer des morgens stont hi vroech op eñ hi dede die heete asschē vā malcanderen. Eñ doe nā hi die weerdinne wt haren slape vā haren bedde eñ hi sette haer mettē blootē eerse op die heete asschen so dat haer die weerdinne seer verbrande eñ vlespiegel seyde. Vrouwe nv moechdi wel segghen dat vlespieghel een scalc is wāt ghi hebt zij scalcheyt geproeft ende hebt hē ooc gesien. Dat wijf riep doe seer lude eñ vlespieghel gijnc vten huyse eñ seyde. Also salmē dese clappeyen wtrichten die vāden lieden quaet clappē vā hooren seggen eñ si seluer die lieden niet en kennen noch gesien en hebbē oft haer lieden geen leet oft quaet ghedaen en hebben.

¶ Hoe vlespieghel eenen hollander wtrechte met eenen ghebraden appel.

Op een tijt quã vlespiegel tot Antwerpen in een herberge daer veel hollanders warẽ/eñ vlespieghel was wat crank woudẽ so dat hi geen vleesch eten en mochte.eñ hi dede braden.ij.weecke eyerẽ die bracht hi met hem ter tafelẽ daer die gasten saten. Eñ daer was een hollander die vlespieghel voor een boer aensach/ende seyde/wat sidi voor een boer en moethi des weerts cost niet:eñ mettien nã die hollandẽ beyde die eyer eñ supptese wt deen na dander:ende seyde die vdel doppẽ weẽ voor vlespieghel eñ seyde/hout daer die casse dat heylichdom is daer wt. Die ander gasten loegen daer om eñ vlespiegel ooc. Op den auont haelde vlespiegel eenẽ scoonẽ appel dien hi binnen wt hoelde eñ stack daer in saffonie ende hi dede den appel braden. Eñ doe nã vlespiegel den appel eñ sneet hẽ in stuckẽ op een telpote eñ bestropde hẽ met ginber poeder eñ sette dat so opter tafelen eñ vlespiegel keerde hem om vanẽ tafelẽ oft hi meer wilde halẽ. Als vlespiegel dẽ rugge gekeert had so nã die hollãder den ghebraden appel eñ hi abt diẽ hastelic op. Terstont wert die hollander brakende eñ gaest ouer al dat hi int lijf hadde:eñ hi wert so seer siec dat die weert meende eñ die anõ gasten dat hi gestonen soude hebben/eñ dat hi mettẽ appel vgeuen was. Doe seyde vlespiegel ten is geen vgiftenisse maer een supueringe der magen/wãt gierige mage en becoemt alle spijse niet wel/want hadde die hollander mi gesept dat hi den appel so gierichlic soude hebben geten ic soude hẽ hebbẽ gewaerschuwet wãt die gebradẽ appel mettẽ poeder en mogen die weecke eyer niet vdra gen indẽ magen si moesten weẽ wt. Die hollander wert weder te passe eñ seyde tot vlespiegel. Eet ende braet dat ghi wilt ic en ete niet meer met v.

Hoe vlespiegel dede een vrouwe haer eerde potten in stucken slaen.

Op een tijt vertrac vlespiegel na bremen totten bisscop die hẽ lief had:want hi bedreef altijt wat auontuerlicx

des die bisschop lachede eñ des gaf hē die bisscop den colf eñ bauer eñ hop voor zijn paert. Doen gheuielt dat vlespieghel ginc mettē bisscop die geerne wat auontuerlicx hadde gesien mer vlespiegel en trac hē dies niet aen hi ghinc al lesende zijn pater noster/so dat hem die bisschop lesende liet. Maer vlespiegel had heymelic geweest bi een vrouwe die eerden potten vercocht aen die merct eñ hi betaelde haer alle haer potten op alsulckē voorwaerde dat als hi haer een teekē gaue dat si dan doen soude dat hi haer sepde. Doe ghinc vlespieghel weder om totten bisschop die vlespieghel vraechde waer dat hi hadde geweest. Hi sepde inder kercken eñ die bisschop ghinc hē wedaen met spotternie. Int leste sepde vlespiegel. Ghenadige heere gaet mede aen die mercte/die vrouwe die daer eerde potten vercoopt:ic en sal haer spreken noch bi comen/nochtans sal ic doen meteen heymelic woordekē datse vā seluen haer pottē in stucken slaen sal. Die bisscop sepde dat luste mi wel te sien/eñ die bisscop wilde tegē hē wedden om.xxx.goude gulden dattet die vrouwe niet doen en soude. eñ die weddinge ginc toe. Eñ die bisschop ginc met vlespieghel aen die merct eñ vlespiegel wijsde dē bisschop die vrouwe eñ vlespiegel ginc mettē bisscop opter stadt huys daer vlespiegel bidē bisscop bleef. Eñ vlespieghel begonst te spiekē eñ te gebaren niet wooiden eñ wercken recht of hise daer toe dwingen wilde dat si sulcke dingē doē soude. Ten lesten so gaf hi der vrouwē dat teekē dat hi haer te vorē geseit had. Eñ terstont ginc die vrouwe opslaē eñ nā eenē grootē stoc eñ stoech onder die aerden pottē tot dat si al in stuckē waren so dat si al lachende woidē die aen die merct warē eñ die bisscop oot niet sinē edelen. Als die bisscop wedē in sijn hof gecomē was. So nam hi vlespieghel op een side eñ sepde. Segget mi waer mede dat ghi dedet dat die vrouwe haer selfs pottē al in stuckē stoech ic sal v dan betalē die.xxx.goude guldē. Doe sepde vlespiegel totten bisscop. Genadige heere ic en dede dat niet met swar-

ter cõllen/mer ic hadde der vrouwẽ haer pottẽ al wel betaelt eñ ic was alſo met haer ouercomen. Doe wert die biſſchop lachende eñ hi gaf vleſpiegel die.xxx. goude gulden/maer hi moeſt hẽ gelouẽ dat hi dat mẽmãt ſoude ſeggen hi ſoude hẽ noch geuẽ eenẽ vettẽ oſſe. Doe ſepde Vleſpiegel. Ic ſalt geerne ſwigen/eñ vleſpiegel gmc vã daer eñ liet daer den biſſchop mede begaen. Nv was die biſſchop met ſijn edele geſeten ter tafelẽ eñ hi ſepde dat hi ooc die cõſt wiſte dat die vrouwe ſoude ſo haer potten in ſtucken ſlaen. Eñ die edele die daer ſatẽ wat ẽ.xvi. die ooc nv en begeerdẽ te ſiẽ de pottẽ in ſtuckẽ ſlaen mer ſi begeerdẽ die conſt ooc te weten. Die biſſchop ſepde wildi mi elc eenẽ vettẽ oſſe geuẽ in mỹ coken ic ſal v die conſte leeren. Eñ die edelẽ warẽ des te vredẽ eñ pegelic brocht den biſſcop.ỹ.vette oſſen ſo creech hi.xxxỹ.vette oſſen elc weert zỹde vi.goude gulden ſo dat die.xxx.gulden die hi vleſpieghel ghegeuen had werdẽ wel betaelt. Als deſe oſſen bi malcanderẽ ſtonden quã vleſpieghel gereden eñ hi ſach ſe ſlaen eñ ſepde. Js hier winninge mede die is halfmỹ. Doe ſepde die biſſcop hout ghi mi dat ghi mi geloeft hebt ic ſal v mỹ geloefte houden. Eñ die biſſcop gaf vleſpieghel eenen goeden vetten oſſe die vleſpieghel wech dreef eñ liet den biſſcop met ſinẽ edelen begaen. Daer na riep die biſſcop alle ſijn edelen bi een eñ ſepde dat ſi wel ſouden toehooren hi wilde hem die conſte ſeggẽ eñ leerẽ. Eñ doe ſepde hi hẽ allẽ int openbaer hoe die dingen geſchiet warẽ eñ hoe vleſpiegel metter vrouwẽ ouercomen was eñ dat hi die aerdẽ pottẽ te voẽ der vrouwen al betaelt hadde. Doe dit die biſſcop hadde geſept ſatẽ die edelen al beſcaemt eñ bleuen al ſtom ſitten/eñ het ſpitede hẽ allen dat ſi daer om haer vette oſſen haddẽ gegeuẽ: maer ſi moeſtẽ daer mede te vreden ſijn eñ ſi trooſtẽ hẽ ſeluẽ eñ ſepden. Hi is ons heere had hi ons te voẽ om die oſſen gebedẽ wi ſoudenſe hẽ gegeuen hebben. Maer hẽ lieden ſpitede dat ſi ſo ſot waren dat ſi om ſulken ſotternie haer oſſen gegheuen hadden ende

oock dat vlespieghel daer af had eenen vetten osse.

¶ Hoe vlespieghel botermelck cochte.

Corts te voren eer vlespiegel te Martendale int clooster ginc so quam hi op een merct dach te Bremen en sach veel lant vrouwen met botermelc ter merct comen/so haelde hi een grote cuppe oft tobbe ende dede alle die lant vrouwen haer botermelck tot hem brengen/en hi teeckende hoe veel melcx dat elcke vrouwe brachte. Ende doen hi al dat melck in sinen tobbe hadde so hadden die vrouwen geerne gelt gehadt. Doe seyde vlespiegel. Ghi vroukens ic en heb geen gelt ghi moet vertoeuen tot ouer acht dagen dan sal ic v wel betalen/en die dat niet doen en wil die neme syn melc weder. Doe dronghen die vrouwen aenden tob om elc syn melc te hebben so dat si malcanderen vuyl maecten en bestorten hem metten melcke so dat si gram worden en sloegen malcanderen die potten metten melc na dat hooft en begoten hen sonderlinge metten melck so datter veel nat en wit waren vanden hoofde totten voeten en lagen als natte catten. Als si dus mismaect waren en wisten si hen waer op wreken ende si sochten gelijker hant vlespiegel en seyden. Waer is die scalck die ons melc cochte/hadden wi hen hier hi soude inden tobbe metten melc ooc gedoopt worden/maer hi was wech ende die straten sagen oft melck geregent had. Ende alle die dat

saghen loegen om dattet so wel toe ghinc eñ vlesspiegel wert seer gepielen in synder scalcheyt.

Hoe Vlespiegel die trappen af biat daer die moniken af vielen ter aerden.

Doen vlespiegel out was eñ had alle landen doorloopē so treech hi een galgen berou eñ dachte in een clooster te gaen om zȳ leuen te beterē eñ god te dienen. Do quam hi in Dassen tortē abt vā Marien dale eñ hi bat hem om een stede om leecke broeder te sine in gehoorsaemheit hi sou de den clooster al sȳn goet laten dat hi hadde. Doen seyde die abt want hi selue een spotter was tot vlespiegel/ick sal v een stede geuē mer ghi moet wat doen/eñ een officie bewaren wāt ic eñ alle mȳn broeds moeten wat doen: een yegelic dat hem beuolen is. Vlespiegel seyde wel mȳn heere wat v belieuet dat belieuet mi. Doe seyde die abt ghi en werrt niet geerne ghi sult portier sȳn/so hebdi conuersacie metten lieden/eñ ghi en derft anders niet doen dan die poorte op ende toe slupten. Doen seyde vlespiegel. Eerweerdige heere dat moet v god loonē dat ghi mi arme oude mā so wel hebt voorsien/ic wil al doen dat ghi mi gebiedet eñ laten dat ghi mi vbiedt. Doen seyde die abt. Siet daer sȳn die sluetelē vanō poortē eñ ghi en sult een yegelickē niet in laten ghi en sult nauwelic dē derden of dē vierden in le

ten wāt der aftreckers eñ der onbeſcaēder eñ beſcauē menſchē ſÿnd alſo vele/ſoudemē die al in latē ū ſoudē dat geheel clooſter arm eñ bÿſter makē met etē drinckē eñ braſſen. Doe ſeyde vleſpiegel. Eerweerdige heere dat ſal ic geerne wē. Eñ als die lupdē voor dz clooſter quamē/al behoordē ū daer in dz clooſter/hi en wilde altÿt maer dē vierdē inlaten eñ nz meer. Tē leſtē quamē die clachtē voor dē abt eñ hi ſeyde dat hi een quaet ſcalc ware: ſuldi nz in latē die int clooſter behoorē. Vleſpiegel ſeyde. Ic heb dē vierdē in gelatē eñ niet meer alſo ghi mi geheetē hebt eñ ic heb v gebodē volbracht. Die abt ſeyde ghi hebt gedaē als eē ſcalc: eñ hi had vleſpiegel geerne willē quÿt zÿ eñ die abt ſette eē andē ponter wāt hi wel hoorde dat hi zÿ oude ſcalchz nz en vliet eñ die abt gaf hē eē andē officie eñ ſeyde. Ghi ſult die monickē des nachts tellē ol ū al te met ten comē/eñ miſter ghieenē in v tellē ſo ſal ic v oorlof genē eñ ghi ſult vtē clooſter. Doe ſeyde vleſpiegel. Eerweerdige heere dz is mi ſeer ſwaer om wē. Nu wel ſeyde die abt wet alſo wāt hi hoepte vleſpiegel quÿt te worden: eñ vleſpiegel dachte daer ooc nz te bliuē. Alſo ghinc hi des nachts bi die trappē daer die monickē af ſoudē gaē/eñ hi bracker veel trappen af. Eñ die prior was eē goet out monic eñ was gemeynlic die eerſte indē mettēidie quā eñ meende die trappē af te gaē eñ hi viel af eñ brac zÿ eē been. Doe riep hi deerlic vā pinē ſo dz die andē doe ters hoordē/eñ quamē geloopē ō te beſiē wat dē prior gebrac Doe wilde elc die trappē af gaē eñ ū vielē al totē leſtē toe: eñ vleſpiegel teeckēde die broeds op eenē kerſtoc eñ ſeyde tottē abt. Eerweerdige heere heb ic v beuel nz wel gedaē ic heb die monickē getelt/eñ hi gaf dē abt dē kerſtoc daer hiſe al op gekerft hadde doe ſeyde die abt ghi hebt gekerft als eē ſcalc: gaet vtē clooſter voor dē duuel/de vtrac hi tot mollē wer hi cranc werr. ¶ Hoe vleſpieghel te Mollen cranck wert/ende hoe hi den apoteker in ſÿn hulſchen ſcheet: eñ hoe hi inden hepligen gheeſt ghedraghen wert.

Als Vlespieghel
vãn Nariendale
quã tot Mollẽ so wert
hi seer siec: eñ hi quam
ter herberge by eenen
apoteker om daer me-
decinen te nemẽ/eñ de
apoteker was wat anõ
uerlick eñ gaf vlespie-
geleen seer scarpe pur-
gacie. Des moigẽs be
gonst die purgacie te
werckẽ: eñ vlespieghel
stont op ende en wiste
waer bliuẽ mettẽ pac-
ke/so vãt hi dz huys al
om geslotẽ eñ so ginck
hi in die apotekerie eñ nã. xij. bussen daer syropẽ eñ medecy-
nẽ in warẽ: eñ hi scheet in elc vãdẽ bussche eñ spuac. Hier qua
mẽ alle die medecinẽ wt/daer om moetẽ si daer wed in/dã so
en vliest die apoteker nz wãt ic en cã hẽ geen gelt geuen. Dit
vnã de apoteker eñ hi wert seer grã op vlespiegel/eñ die apo
teker en wilde hẽ nz langer hebbẽ in zy huys: eñ dede vlespie
gel diagẽ indẽ heyligẽ geest. Doe sepde vlespiegel. Ick hebbe
dicwil god gebedẽ dz die heylige geest mocht in mi comẽ: nu
is my bede cõtrarie dz ic come indẽ heyligẽ geest eñ hi blyst
wt mi eñ ic bliue in hẽ. Doe wordẽ si lachende eñ sepdẽ. Also
eens menschẽ leuẽ so so is geerne sijn epdde. Dit vnã zy moe-
der dz hi crãt was eñ si quã tot hẽ gerepst eñ meende gelt vã
harẽ soen te crygẽ/wãt si eẽ arm vrouwe was. Doe die moe
der bi hẽ quã so weẽde si seer eñ sepde. Sone waer sidi also sier
Vlespiegel sepde. Gemynde moed hier tusschẽ ò bedsponden
eñ der muerẽ. Doe sepde si. Lieue sone spreect mi doch toe een

laet woort. Vlespiegel sepde honich honich is dat nv een suet crupt. Die moed sepde segt mi doch wat vā uwer leeringen daer ic v bi mach gedenckē. Vlespiegel sepde wel moed. Als ghi v wat gemacc wilt doē dv ghi vylstē wilt so set uwē eers buptē wijnts so en hebdi dē stanc in v nase niet. Die moeder sepde geeft mi wat vā uwen goede. Doe antwoorde vlespiegel. Moeder die nv en heeft die salmē wat geuen/eñ die wat heeft salmē wat nemē/mȳ goet is sō vborgen dattet nyemāt vindē en kan/maer vyndi wat vā minen goede dat moechdi aenueerdē/eñ ic geue v vā mȳ goet al dv recht eñ crom is. Eñ vlespiegel wert alle dage crancker so datmē hē viaechde oft hi niet biechtē en wilde eñ ontfangē die rechten ō heyligher kerckē dv hi al dede wāt hi genoelde wel dv hi vā dier sieckten nv genesen en sonde. Doē sepde een oude bagȳne/vrient hebt verou ende laet v leet wesen v sonden op dat ghi te saechter moecht sterue. vlespiegel sepde dat en sal niet zȳ dat ic saecht sterue sal/wāt die doot is seer bitter: eñ heymelic en wil ic ooc nv biechtē: wāt dat ic mȳ leefdage gedaen hebbe dat is veel liedē m vele läden wel bekēt/wāt die ic wat goets hebbe gedaē sullē mt dat wel na seggē/eñ hebbe ic yemāt wat qaaets gedaē die sullen achter mi dv niet vslwigē/maer mi zijn twee dingen leet dat ic die nv volbrengē en conde. Doe sepde die bagȳne. Jaet v dat liet zȳ dat ghi wat quaets gelatē hebt eñ laet v sondē v seer leet zȳ. Doe sepde vlespiegel. Mi is seer leet dv ic nv twee dingen gedaen en hebbe wāt ic die niet volbrengē en conde om te doen. Doe sepde die bagȳne tot vlespieghel. Al goet oft quaet dat ghi niet gedaen en hebt. Vlespiegel sepde. Tis also ment nemē wil wāt mi was leet als ic cenē sach zȳ handē potē met eē mes of met yet anders dv ic mes niet beschetē en had. Ten anderē is mi leet dat ic allē ouden vrouwen bouen haer vyftich iarē toe peggē oft sloppen en mochte harē eers met cenē grootē houten pegge. wāt si sijn nutte noch profitelic dan dat si dat aertrijc beschitē daer die vrucht

tē op wassen. Doe seyde die bagine. God moet ons beyoet
ic hoore wel waerdt sterc eñ haddde macht ghi soudet mit
eers toe peggē wāt ic bē eē vrouwe wel vā .lx. iarē. Doe seyt
vlespiegel tis mi leet dz niet geschieten is. Doe seyde die bag
ne, So beware v die duuel eñ si ginc wech vā hē eñ liet hē lig
gē. Doe seyde vlespiegel. Dz en is geē deuote bagine die so ge
ringe toer nich wert/maer si is arger dā de duuel. ¶ Hoe vle
spiegel sinō biechtwad bedrooch eñ dede hē zij hādē beschijtē.

Als vlespiegel dus cranck was so wert hē een priester
bracht om hē goede v̄maninge te doē. Als die paep bi
hē quā dachte hi dit as eē auōtuerlic mensch geweest die veel
wonds bedreuē heeft hi moet wel gelt hebbē/ daer moet mē
hē in zij vterste af seggē/ ic souder bi auōtuerē ooc eē deel af
hebbē. Doe quā die paep bi hē eñ seyde: Vlespiegel lieue soen
gedēct doch uwer sielē int vterste/ wāt ghi eē auōtuerlic man
hebt geweest eñ veel sondē gedaen dz laet v leet wesen. Hebt
ghi ooc gelt dz auōtuerlic gecregē is wilt dz keeren ter eeren
gods eñ armē priesterē als ic bē dz soude ic v radē. Eñ wildi
dz doē ic salt wel beschickē dattet comē sal in die gods eere eñ
wildi mi ooc dz geuē daer bi soudie uwer gedenckē mij leefda
ge in mij missen eñ and gebedē. Doe seyde vlespiegel. Lieue
heere dat sal ic doē comet wed na middage ic wil v seker wat
gelts geuen. Die pape was v̄blijt eñ ginc wech. Doe nā vle-
spiegel een steenē kāne eñ dede die half vol stronts eñ leyder
op wat gelts also dz dē diecal bedect was. Eñ na middage so
quā die paep wed eñ seyde. Vlespiegel vrient in bē hier/ wilt
ghi mi nv wat doē so ghi mi geloeft hebt ic wilt wel ontfan-
gē. Doe seyde vlespiegel. Ja ic heere/ eñ vlespiegel gaf hē die
kāne eñ seyde. Heere wildi huesschelic nemē eñ nz te gierich
zij ic soude v latē grijpē eenē greep wt deser kānē dz ghi mijd
souc gedenckē. Die paep seyde ic sal doē na nwē wille eñ gri
pē opt nauste als ic can. Doe dede vlespiegel de kāne open eñ
seyde. Siet nv lieue heere die kanne is bi na vol/ grijpter een

hantvol wt maer en taſket nz te diep. Die paep was doe hac ſtich/maer die gierichz bedrooch hē eñ hi taſte inde kāne eñ meende eē goede hātvol daer wt te nemē/eñ als hi geuoelde dattet onō weer eñ nat was ſo trac hi zñ hāt wedē wt/eñ ſach datſe beſcheten eñ vuyl was. Doe ſepde die paep ghi ſyt een quaet ſcalc dz ghi ſo uwē biechtvaō bedriecht in v vterſte daer ghi in v doorbedde ligget/ſi en doruē niet clagen die ghi in v ionchz bedrogē hebt: vlespiegel ſepde. Heere ic ſepde v wel vā te voren dz ghi nz te diep grypē en ſoudet/eñ of v gierichz v bedrogē heeft dats my ſcult nz/die paep ſepde ghi ſyt eē ſcalc bo uē alle ſcalckē/cōde ghi v te Lubeke vāō galgē ſpiekē/ghi cōt v te gē mi wel vantwoorden/eñ die pape ghinc weech eñ liet vlespiegel liggē. eñ vlespiegel riep hē na dz hi tgelt mede ne/men ſoude/maer hi en wilde niet hooren.

Hoe Vlespieghel syn teſtament maecte.

DOe vlespieghel noch al ſiecker wert ſo maecte hi zy te ſtamēt eñ gaf zyn goet in drie deelē/eē deel ſinē vriendē/eñ eē deldē ra devā ſMollē/eñ tderdē deel dē paſtoor vā ſMol lē/eñ wāneer hi geſtor uē ſoude zy datmē syn lichaē begrauen ſoude op die gewijde aerde eñ voorzy ſiele vigiliē/miſ ſen eñ anō gods dien/ſtē na die gewoōte/eñ vlespieghel bewees hē eē groote kiſte met. ūij. groote ſlotē wel bewaert/ daer hi ſepde dattet goet in was/

eñ die heerē hadden die kiste te bewaren die seer swaer was. Eñ als hi doot soude hebbē geweest eē maent dat si dā ond hē drien minlic v̄gaderē soudē om dat goet te deylen. Corts daer na sterf vlespiegel. Eñ als hi nu doot was so kistē si hē/ eñ settē hē op eē baer. Als nu die priesters quamē eñ soudē vigilie ouer hē lesen so quā daer eē soch vāden hospitael met al haer verckenē eñ wilde haer wruuē aend baren eñ werp vlespiegel metter barē om verre: eñ die soch gebaerde also dz al die priesters vā daer liepē eñ en quamē nz wed om vlespiegel te begrauē. So namē die baginē vlespiegel metter kisten eñ settē hē wed om op die bare v̄keert dat hi mettē aensicht ter aerdē lach eñ mettē rugge opwaert/ eñ doe namen hē die baginē eñ droegē hē te graue: eñ alle zȳ begeerte wert gedaen eñ v̄uult na sinē wille eñ cōsente d̄ anderen. Maer doe hi een maent doot hadde geweest so v̄gaderdē die .iij. partyē eñ gingē met gemeend hāt die kiste ontsluytē om dē schat te deylē. Als nu die kiste op was so en sagē si daer ands nz in liggē dā steenē. Doe warē si seer v̄wondert eñ die een sach optē anderen eñ si wordē alle grā eñ quaet. Eñ die pastoer meende om dat die heerē eñ raet die kiste te bewarē gehadt haddē dat si den scat daer heymelikē wt genomē hadden eñ die kiste weder om toe geslotē haddē. Eñ die heeren meendē dat die vriēden dē schat daer wt genomē hadden in zȳre siectē eñ haddē die kiste wed met steenē geuult. Die vriendē meenden dat die paep dē schat wech had/ doe hi hē biechte eñ om dat elc doe wt ginc/ eñ si scheydē grāmelic vā malcāderen/ nier die prochiaē eñ dē raet wilde hē wed op doē grauē eñ latē hē onder die galge grauē: doē stāc hi so seer datter nyemāt bi en mochte duerē eñ so stoptē si dz graf eñ so bleef vlespiegel liggen.

¶ Hoe Vlespieghel begrauen wert.

Int laetste was ooc die begrauinge vā vlespiegel wōdlic wāt als si hē in dz graf metter kistē wilden setten so brac dz eē zeel daer si die kiste mede sinckē wildē aen dz voetē

eynde ſo dat die kiſte ouer eynde viel in dat graf eñ vleſpiegel die quã op zỹ voetẽ metter kiſtẽ te ſtaen. Doe ſepdẽ ſi al dpe daer bi warẽ. Jaet hẽ ſo ſtaen wãt hi wondlic was in zỹ leuẽ/ wonderlic wil hi zỹ na ſỹn doot. Wld? lieten ſi vleſpiegel recht int graf ſtaẽ eñ ſi dertẽ dat graf eñ lepden daer op eenẽ ſteen daer op gehouwẽ was een wle hebbende een ſpiegel onder zỹ clauwen alſo hier na geſigureert ſtaet/ ende op den ſteen ſtont gehouwen met geſcriſte. Deſen ſteen en ſal npemant vhouwen. Hier leet vleſpieghel begrauen.

EPITAPHIVM.

Noctua & abſpeculo vix noxior eutropeluſq;
Depoſuit, teſtans ridiculoſus homo.
Ne ſtat ne ſedeat iaceatq; ferant tumulo eius,
Vel ſeclaris vel ſpiritualis eum
Dormitat in Chriſto cum Chriſti fidelibus hic nam,
Aut cadit aut ſtat hero ſeruus, vt ipſe ſuo.

Ghedruct Thantwerpen in die Kape by my Michiel van Hoochſtraten.

Het eenig bekende exemplaar van dezen eersten Nederlandschen druk (c. 1512) van den Tijl Uilenspiegel, welke voorzoover men weet, aan alle andere uitgaven in andere talen verschenen, voorafgaat, berust in de Koninklijke Bibliotheek te Kopenhagen, en werd door den bibliothecaris, Dr. C. W. Bruun, welwillend ter reproductie afgestaan.

De aan dat ex. ontbrekende bladen ($C_2 - C_3$) zijn voorloopig vervangen door den correspondeerenden tekst genomen uit de uitgave welke in 1575, te Antwerpen bij Jan van Ghelen verscheen.

Het eenig bekende exemplaar van dezen laatsten druk berust op de Koninklijke Bibliotheek, te Berlijn, die het, met de bekende bereidwilligheid te mijner beschikking stelde.

MARTINUS NIJHOFF.

's-Gravenhage, November 1898.

Want hadt ghy Vlespiegel mogen lijdē en sien / ghy en hadt van hē niet bespot geworden / want hy was v Medecijn Meester / ende wy wistē wel maer wy en wildent v niet waerschouwen indien dat ghy soo wijs wilde zijn / ende daer en is gheen ma soo wijs hy en moet sotten kennen / want er waren geen sotten / waer by soude men die wijse kennē / doē swech die doctoor / ende hy en claechde niet meer ouer die sotten.

Hoe Vlespieghel een cranck kint schijtende maecte, also hy seyde, daer hy veel dancx ende eer afcreech.

Goede Meesters laetmen dicwils achter om eē luttel gelts maer men gelooft die Lantloopers ēn dan moetment dobbel geuen. Also gebeurdet van Vlespiegel / die quā int Land van Hildernissen in eē herberge daer die Weert niet thuys en was maer Vlespiegel was daer seer wel bekent / ende daer int huys was een cranc kint / ēn vlespiegel vraechde wat ghebreck dattet kint hadde / die vrouwe seyde: Conde dat kint te stoele gaen het soude genesen. Vlenspiegel seyde: daer weet ick wel raet toe. Toen seyde die werdinne. Condy dat kint helpen ic sal v

gevē wat v belieft. Vlespiegel seyde: het is een cleyn const ic en wil daer niet af hebben. Die vrouwe ginck eens achter in haren hof / ende te wijle scheet vlespiegel eenen grootē hoop / eñ hy sette dat kint metten cackstoel daer bouen op. Als die vrouwe wten Houe quam / sach sy dat kind also sitten eñ sy vraechde: Wie heeft dat gedaen? Vlespiegel seyde: Dat heb ic gedaen ghy seyt dattet Kindt ten stoele niet gaen en conde / dies hebbe ict daer op gedragen / doen sach die vrouwe den grooten dreck die onder dē stoel lach eñ seyde lieue Vlespiegel is dit dat dē kinde int lyf ghehindert heeft: dies moet ghy eere eñ dāc hebbē dat ghy dat kint also geholpē hebt. Doē seyde Vlespiegel: Alsulcke meesterije cā ick vele maken. Doen badt hem die vrouwe dat hy haer die conste leeren wilde / zy soude hem daer voor geuē wat hy wilde / Vlespiegel sey dat hy nv wech moeste / maer als hy weder quame dā soude hy haer die cōste leerē / aldus reet Vlespiegel wech / ende die weerdinne bleef onghe leret van zijnder consten.

Hoe Vlespieghel op eenen dach alleen die siecken ghenas, die te Norenborch int Gasthuys waren.

Vlespieghel quam op een tijt te Norēborch ende hy sloech brieuen op de Kerck doren ende op der Heerē huys eñ gaf hem wt voor een groot Medecijn meester / die alle crancken genesen cōde. Doen waren int nieuwe Gasthuys daer die sperre ons Heeren is met meer ander reliquien een deel siecken daer men seer mede verladen was. Soo quam dē Gasthuys meester tot Vlenspieghel want hy zijn brieuen gelesen hadde / eñ vraechde hē oft hy wel siecke lieden gehelpēn conde hy soude wel geloont wordē. Doē seyde Vlespiegel / wildy my twee hondert gulden geuen ic sal v crancke genesen eñ ick en wil geen gelt hebben ten zy dat eerst alle die siecken genesen / eñ wtē gasthuyse zijn. Dit beliefdē dē gasthuysmeester seer wel /

eñ hy gaf hem wat gelts op die hant. Doen quam Vlespiegel int gasthuys met twee knechten achter hem eñ hy vraechde elckē siecken by sonder / wat crancheyt dat hy hadde. Eñ een yegelijc moestē hē zweeren by zijnen eet dat hy niemāt openbaren en soude die woorden die hy henlieden zeghen zoude willen / dwelck sy alsoo deden. Doen seyde Vlespiegel: Soude ic v allen gesont makē dat is my onmogelijc om doē ic en moeste eerst een van v allen tot puluer verbranden / eñ van dat puluer moet ic een dranck maken / ende daer af moet ic alle dander siecken te drincken geuen met meer ander medecijnen / eñ so wie dan cranckste is / ende niet ghegaen en can / die sal ick verbranden / eñ nv in woondaghe sal ic hier comen / eñ ic sal in die Poorte staen by dē Gasthuys meester / eñ ic sal roepen. Soo wie niet sieck en is die come haestelijckē hier wt / eñ niemant en verslape hem / want die leste van v lieden moet tgelach betalē. Doē den dach quam elc siecke was in roeren / d'een sette zijn crucken gereet / die āder was gecleet / die derde was vanden bedde om dat niemant daer en wilde blijuen. Als nv den gesetten dach gecomē was / soo quam Vlespiegel daer / en hy begost te roepen / eñ doen begosten alle die sieckē wech te loopen / ja diet in thien jarē vā harē

bedde niet geweest en hadden. Als nv die siecken wtden Gasthuys geloopen waren / soo begeyrde Vlespiegel zijn gelt / dwelc men hem gaf / ende hy vertrack terstont wech. Maer als dry dagen gheleden was / soo quamen alle die siecken weder ten Gasthuyse waert / ende claechde haar sieckten. Doen seyde die Gasthuys meester: hoe comt dit? ick heb den Meester groot gelt gegeuen om dat hy v geholpe en̄ gaēde gemaect hadde. Doē seydē die sieckē hy hadde ons gedreycht / en̄ geseyt soo wie int bedde blijft liggen als ick roepen sal dien sal ic verbranden te puluer / en̄ mȝ dat puluer wilde hy die ander genesen. Doē verstōt die Gasthuysmeester dat hy bedrogen was / en̄ hy en conde daer niet meer toe gedoen en̄ die crancke bleuen so sy te voren waren en̄ sy werden ongewillichlijc weder om int Gasthuys genomen.

Hoe hem Vlespieghel verhuerde voor een Backers knecht.

Op een tijt verhuerde hem Vlespieghel by eenen Backer ende alsmen des morghens backen soude soo moeste Vlespieghel des nachts dat meel siftē en̄ zoo zeyde hy dat hy een keersse hebben moeste om te sien soude hy siften. Die Backer seyde: ic en dede noyt keerssen / maer sy siften inde maneschijn alsse scheē. Vlespiegel seyde: Meester ic sal dat ooc wel doen. Die Meester ginc twee oft dry uren slapen / en̄ die wijle nam Vlespieghel den meelbuydel / en̄ hinc dien buyten die venster / en̄ zifte dat meel inden hof op die aerde daer die maene scheen / nae zyn wterste beste vermogē. Des morgens stōt die backer op en̄ wilde gaen backen / en̄ Vlespiegel stont noch en sifte dat meel indē hof op die aerde /

GETTY RESEARCH INSTITUTE
3 3125 01409 5661